

GELOOF, HOOP EN LIEFDE IN DE PROTESTANTSE KERK

Petrus

EEN LEVEN LANG VERTROUWEN OP GOD

Koosje Heijkoop

HAN KOORENEEF

'Als Ú in mij gelooft ...'

JAN KOOIJMAN SPEELT PETRUS

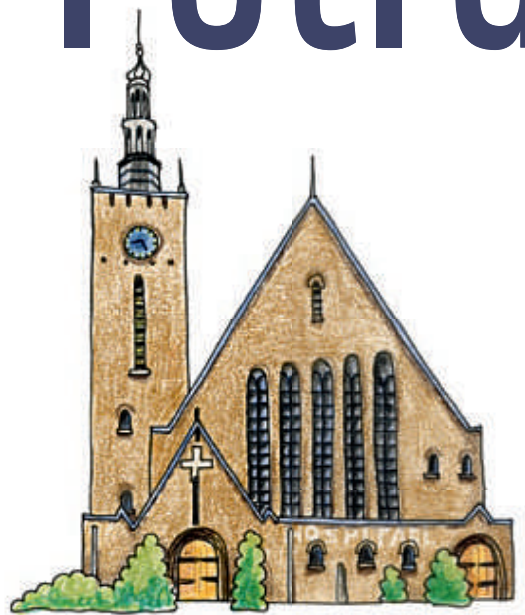
Over The Passion,
vergeving en hoop

Nº 9 | FEBRUARI 2020

Protestantse
Kerk

Petrus

Marusja:

Pas kreeg ik een rondleiding in Rotterdam. Achter de gewone straten en huizen bleken bijzondere verhalen schuil te gaan. Zoals het verhaal van de Breepleinkerk: daar zaten in de Tweede Wereldoorlog zeven Joden ondergedoken. Op pagina 32 vindt u een stadswandeling langs plekken die in de oorlog een rol hebben gespeeld, waaronder deze bijzondere kerk.

Soms doet de kerk denken aan Petrus, die visser, vriend en volgeling van Jezus. Sterk als een rots en tegelijk zwak en feilbaar. Net zoals de mensen in de kerk: soms moedig, soms overmoedig, soms te voorzichtig. Meer weten? Kijk op petrus.protestantsekerk.nl of meld u aan voor de e-mailnieuwsbrief via petrus.protestantsekerk.nl/nieuwsbrief.

52

Elke maand een stil protest

Petrus

wás gewaarschuwd: dat hij Jezus drie keer zou verloochenen, en dat er dan een haan zou kraaien. Welnee, beweerde hij, dat zou nóóit gebeuren. Maar zoals dat gaat met mensen: hij kon zichzelf niet helpen. Pasen is als een oproep, elke keer opnieuw: sta op, mensen! Leef. Verwonder. Deel. En geloof. In dit nummer leest u bijvoorbeeld op welke manier Janneke Plantinga veertig dagen lang vast (pag. 63), waarom Zeeuwse jongeren een nacht wakend doorbrengen (pag. 60), en hoe gemeenteleden in Venlo op paasmorgen samen ontbijten (pag. 44). En u krijgt vast een kijkje achter de schermen van The Passion (pag. 22). Ook mooi: op pagina 18 vertelt Alex Leusink hoe hij ervoer dat God zei: “Ik houd van je zoals je bent.” En dat is nu precies wat Jezus uiteindelijk ook tegen Petrus zei.

Marusja Aangeenbrug
hoofdredacteur *Petrus*

Tip: leef toe naar Pasen met de veertigdagentijdkalender, zie petrus.protestantsekerk.nl/veertigdagentijdkalender.

44

Pannenkoekjes
bij het paasontbijt

Verder in dit nummer:

- 15 Protestantse kerk met katholieke stenen
- 16 Praatgroep in 't Harde
- 24 Jacques Uitterlinde en de Waalse Kerk
- 29 Esther van Schie en het avondmaal
- 36 De kerk in of juist eruit?
- 39 Maak zelf een moestuin op wielen
- 46 Tot rust komen in De Herberg
- 48 Eline Rook-van Baaren over haar geloof
- 50 Als bidden niet lukt
- 51 Mooiste lied: 'De Heer heeft mij gezien'
- 57 Het 06-pastoraat van Léon Rasser
- 58 Ontmoetingsdiensten in Hillegom
- 64 Hoe de kerk in Hoogland groen werd
- 78 Vrouwen op Papoea helpen hun dorp
- 80 7x religieuze musea

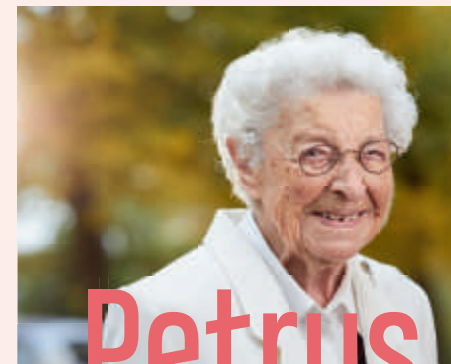

67

Nieuwe kansen in Ghana

Coverfoto: Jaap Schuurman

5 vragen

Petrus
& Koosje

Wat herkent u in *Petrus*?

“Ik twijfel ook weleens. De tijden zijn veranderd: vroeger geloofde iedereen. Driftig ben ik absoluut niet. Als er een aanleiding is om driftig te zijn, probeer ik daar niet op in te gaan.”

Wat zou u doen tijdens de storm op het meer?

“Ik zou Hem gevraagd hebben: ‘Kom eens gauw uit je bed, wat moeten we hiermee?’ Want toen Hij erbij kwam, stilde Hij de storm direct.”

Zou u 'visser van mensen' kunnen zijn?

“Ik ben al zeven jaar bezig mijn buurvrouw mee te krijgen naar de kerk, maar het is me nog niet gelukt.”

Zou u over water durven lopen als Jezus dat vroeg?

“Ik denk het niet. Dan moet je geloof zó sterk zijn. Sommige bijbelverhalen staan ver van me af. Dat zullen wel meer mensen hebben.”

Wie is een rots in uw leven?

“Ik vind mijn houvast in het geloof. In mijn jeugd dacht ik weleens: waren mijn ouders maar niet christelijk. Kinderen van de openbare school mochten bijvoorbeeld naar de bioscoop, wij niet. Achteraf denk ik: het was toch goed.”

Koosje Heijkoop (103) is lid van de Nicolaïkerk in Utrecht. Haar hele familie is overleden, maar Koosje is kerngesond en woont nog zelfstandig. Op pagina 40 reageert ze op de vijf sola's.

06

De liedjes van Han Kooreneef
ontroeren Visser & Visser

‘Bidden helpt mij
om mijn **gevoel**
voor humor terug te
krijgen. Het trekt me
uit het verraderlijke
moeras in mijn hoofd
en brengt me **terug**
naar mijn hart.
Het brengt me weer
in het heden, in het
heilige moment.’

Anne Lamott in *Help Dank Wow*

Anne Lamott (1954)

is een Amerikaanse bestsellerauteur en politiek activist. In het boek *Help Dank Wow* schrijft ze over haar eigen ervaringen met gebed. Het inspirerende boek draait om drie belangrijke manieren van bidden: hulp vragen van een hogere macht, waarderen wat goed is in ons leven, en ontzag hebben voor de wereld om ons heen. Volgens Lamott kunnen deze drie gebeden ons op elk moment van de dag helpen en ons de weg wijzen. Het boek vertelt hoe ze tot dit inzicht kwam en wat het voor haar betekent.

Visser & Visser

Twee vissers van mensen, de predikanten Paul Visser (Noorderkerk Amsterdam) en Rob Visser (Protestantse Gemeente Vuren), ontmoeten bekende Nederlanders. Ze gaan in gesprek over geloven, de kerk en de samenleving.

Han Kooreneef,
tekstschrijver voor bekende
Nederlandse artiesten,
loopt niet te koop met
het succes van zijn liedjes.
Hij is slechts
“een doorgeefluik”.
Soms laat hij doorklinken
wat hij gelooft. “Een nieuwe
hemel en een nieuwe aarde,
wat mij betreft kan dat niet
snel genoeg gebeuren.”

OVER
LIEDJES
VOL
VERLANGEN

MORGEN ZAL HET VREDE ZIJN ZAL DE ZON^{JE} STRELEN

Han Kooreneef

Geboren: 1963, Rosmalen
Gezin: getrouwd, drie kinderen
Bekend als: tekstschrijver van liedjes voor bekende Nederlandse artiesten, zoals Jeroen van der Boom, Marco Borsato, Ali B, DI-RECT, Alain Clark, Armin van Buuren, Moke, Liesbeth List, Ruth Jacott, Guus Meeuwis, Kinderen voor Kinderen en Trijntje Oosterhuis. Hij is ook componist, pianist en producer. In 2000 kreeg hij een Gouden Harp voor zijn gehele oeuvre, in 2013 de Lenjaart Nijgh Prijs voor Beste tekstdichter.

‘De meeste dromen zijn bedrog.’ Hoort u de stem van Marco Borsato ook bij deze woorden? De man achter dit liedje is echter Han Kooreneef: componist, producer en schrijver voor een groot aantal bekende Nederlandse artiesten. Hij schreef bijvoorbeeld ook liedjes voor Liesbeth List, Ruth Jacott, Jeroen van der Boom, Ali B en Trijntje Oosterhuis. Dat de artiesten met zijn liedjes in de hitlijsten komen en alle lof toegezwaard krijgen, maakt hem niet uit. Want het zijn ‘zijn’ liedjes niet, zegt hij stellig. Op het moment dat een liedje klaar is, “is het niet meer van mij. Ik geniet er wel van hoor, maar ik ben vooral dankbaar dat ik kan uitdelen van de gave die ik heb.”

Inspiratie

In het katholieke Brabant groeide Han Kooreneef op als protestantse jongen. In de studio achter zijn huis – met een grote vleugel, gitaren, opnameapparatuur en een crucifix aan de muur – vertelt hij dat hij geen idee heeft hoe inspiratie precies werkt. “Soms lijkt het alsof ik wakker word boven mijn eigen

werk. Hoe dieper de liedjes zijn, hoe sterker ik dat heb. Af en toe stuur ik daarom een kushand naar de crucifix en een naar Bach. Ik ben een doorgeefluik voor dingen die niet alleen maar van mezelf komen.” “Net als bij een dominee”, glimlacht Paul Visser. “Je geeft stem aan wat je ontvangt. Geeft dat je ook verantwoordelijkheid, wil je een bepaalde snaar raken bij mensen?” Kooreneef vertelt over de eerste keer dat Marco Borsato optrad in De Kuip. Op het moment dat het liedje ‘De speeltuin’ klonk, voelde het alsof zijn keel werd dichtgesnoerd.

*Morgen zal het vrede zijn,
zal de zon je strelen,
zal de wereld weer een
speeltuin zijn
en kun je rustig spelen.*

“Op de achtergrond waren oorlogsbeelden te zien, en dan zingen zo’n 40 duizend mensen deze tekst ... Dat heeft iets religieus”, vindt hij. “Op dat moment voelde ik heel sterk wat jij bedoelt: die verantwoordelijkheid.”

*‘Wat wil je
denken als je
op sterven ligt?’*

Op die dag

Rob Visser vraagt zich af “in welk liedje we kunnen zien hoe Han in elkaar zit”. In ‘Eén wereld’ van Jeroen van der Boom, zegt hij, en hij draagt meteen de tekst voor:

*Er is maar één wereld, één wereld,
één wereld.
En die hebben we te leen.
Er is maar één wereld, één wereld,
één wereld.
Dus jij en ik zijn één.*

Er zijn ook liedjes die nog veel meer vertellen over wat hij gelooft. “Voor Ruth Jacott heb ik ‘Op een dag’ geschreven, daar hoor je Openbaring 8 in terug.” Hij zoekt even op zijn computer en dan klinkt de warme stem van de zangeres door de kamer.

*Op een dag
wordt de wereld schoon geblazen
door de wind,
is er nergens nog een grens
die mensen wint.
Als het mag.*

*Op een dag
spoelen alle tranen weg,
met de regen mee,
en verdrinken in een eindeloze zee.
Als het mag.*

‘Wat mij betreft kan het niet snel genoeg gebeuren’

De Vissers luisteren stil. ‘Op een dag ...’, klinkt het een paar keer, maar dan ineens: ‘Op dié dag ...’ Dat valt Rob Visser op. “Waarom is het daar anders?” vraagt hij. “Op ‘een’ dag klinkt onbestemd,” legt Han Kooreneef uit, “maar op ‘die’ dag betekent dat je ernaar verlangt dát het ook gebeurt.” Het is waar hij zelf ook op hoopt. “Ik zie in Openbaring vooral de belofte van God dat het na de wederkomst goed zal zijn. Wat mij betreft kan dat niet snel genoeg gebeuren.” “In de Bijbel wordt voortdurend geroepen: hoelang nog?” reageert Paul Visser. “Dat hoor ik ook in dit lied: een intens verlangen naar harmonie, hoop op heelheid. Maar het is ook een schreeuw: zo kan het niet langer doorgaan.” Het is eigenlijk heel wonderlijk “dat God oeverloos, mateloos, grenzeloos is in zijn genade en zijn geduld”, peinst Rob Visser. “We rollen van de ene crisis in de andere. Wat moet er nog gebeuren voordat de Schepper zegt: nú is de maat vol?” “Voor veel mensen is dit een reden om God te ontkennen”, weet Kooreneef. “Als God dit allemaal toelaat, bestaat Hij dan wel?” Zo’n redenering laat Paul Visser nooit onberoerd: “Als mensen dit zeggen, is mijn volgende vraag altijd: wat dán? Want als je God afschrijft, zijn we pas echt in de aap gelogeed. Dan zijn we uiteindelijk overgeleverd aan onszelf, aan onze mogelijkheden en onmogelijkheden, aan de puinhoop die wij ervan maken.” >

Rob Visser

Geboren: 17 december 1951, Den Haag.
Gemeenten: Deil/Enspijk, Holten, Apeldoorn, Amsterdam (stadsdominee, predikant De Binnenwaai, IJburg).
Emeritaat: januari 2018, sinds februari predikant in Vuren.

Paul Visser

Geboren: 24 januari 1959, Epe.
Gemeenten: Aalburg, Harderwijk, Bergambacht, Den Haag, Amsterdam (Noorderkerk).

'Het borrelt voortdurend in mij'

Vulkaan

Afgelopen jaar kwam Han Kooreneef in het ziekenhuis terecht na een maagbloeding. Hij heeft zich "geen seconde zorgen gemaakt", maar hij was zich er tegelijk van bewust dat de dood er zomaar kan zijn. Dat besef is niet nieuw voor hem. "Toen ik 9 jaar was, waren de artsen bang dat ik een hersentumor zou hebben. Het bleek epilepsie te zijn, maar ik heb me sindsdien altijd gerealiseerd: ik kán ineens sterven. En dan? Wat wil je dan denken, als je op sterven ligt? Ik houd van mooie spullen en van instrumenten, maar die kun je niet meenemen. Belangrijker vind ik dat er op z'n minst één iemand is die je hand vasthoudt op dat moment, en dat je op hartsniveau uit het leven hebt

gehaald wat erin zit. Dat probeer ik in elk geval. Als het moment komt, wil ik in rust afscheid kunnen nemen."

Hij schreef ooit "een soort ode aan de dood". Het liedje is nooit door iemand anders gezongen dan hemzelf. Via zijn computer laat hij een onbewerkte versie horen. En even later speelt en zingt hij het achter de vleugel nog een keer. Het lied begint met de liefde voor het leven – 'God, wat zou het mooi zijn als het leven eeuwig was' – maar maakt al snel duidelijk dat het leven niets is zonder de dood:

*Als de dood niet zou bestaan
zou ik bang zijn voor het leven
zou ik alles ondergaan
zonder dromen, zonder streven.*

*Ik zou zwerven door de tijd
met alleen de zekerheid dat ik elke
dag voor eeuwig op zou staan.*

"Heel treffend, ja," filosofeert Paul Visser, "die gedachte dat je eindeloos zou leven. Dát is pas een gevangenis." De ervaring van Rob Visser is dat "mensen zich vaak geen raad weten met het eeuwige leven. Ze schrikken terug voor die mooie belofte. Dit lied vertolkt heel mooi het ongeloof, de twijfels, het onvermogen en de opstandigheid waar velen mee worstelen."

Het einde van het lied laat duidelijk zien wie Kooreneef is:

*Ik hou van het leven
maar ik ben me bewust*

*dat het maar tijdelijk is
en als ik zal sterven,
heb ik eindelijk de rust
die ik in het leven zo mis.*

"Echt prachtig! Maar dat einde," vraagt Rob Visser voorzichtig, "is dat ook zo?" "Zeker", reageert Kooreneef. "Vanwege mijn lengte en mijn lage stem kom ik rustig over, maar ik ben hypersensitief. Ik ben altijd aan het denken, ik voel het meteen als er iets aan de hand is. Ik ben altijd onrustig, het borrelt voortdurend in mij, als in een slapende vulkaan. Dat is soms heel vervelend en vaak vermoeiend." "Heel veel mensen ervaren onrust in hun leven," denkt Rob, "je hebt dat treffend verwoord. Ik denk dat veel mensen zich hierin herkennen. Ik ga dit lied eens citeren in een dienst, mag dat?"

Twijfel

Han Kooreneef vindt het prima. Met zijn liedjes wil hij tenslotte mensen inspireren. Hij zoekt er

nog een lied bij. "Toen het bisdom Den Bosch 450 jaar bestond, kreeg ik de vraag of ik een lied wilde schrijven. Ik heb ze gewaarschuwd dat ze dan wel een protestants lied zouden krijgen." Ze lachen alle drie. Het werd een lied over geloven en twijfelen, en hoe dat soms heen en weer kan gaan.

*Soms dan voel ik twijfel
wanneer ik tot U bid
en word ik overvallen
door de angst die ik bezit,
dat iedereen gelijk heeft
die voor de mening staat
dat ik U heb verzonnen,
en dat U niet bestaat.*

Maar dan kijkt hij ineens naar de andere kant:

*Want als U in mij gelooft
als U mij niet los wilt laten
gaat de twijfel uit mijn hoofd.*

*Ja, als U in mij gelooft,
hou me dan vast,*

*'Ik ben een doorgeefluik
voor dingen die niet
alleen van mezelf komen'*

*heel stevig vast,
tot de vlammen van mijn twijfel
zijn gedoofd.*

"Er zit een prachtige onbevangenheid in je", constateert Paul Visser. "Je zoekt, maar tegelijk blijf je in alles wat je denkt en doet dicht bij jezelf. Je loopt je niet te bewijzen, maar leeft verbonden met God en de mensen om je heen. Dat geeft jou, als ik het goed hoor, ruimte om rust uit te stralen én een vulkaan te zijn. Daar valt iets van te leren." Kooreneef haalt een uitspraak aan van Bobby Schuller uit de tv-kerkdienst *Hour of Power*. "Aan het begin van zijn overdenking zegt Schuller altijd: 'Ik ben niet wat ik doe, ik ben niet wat ik heb, ik ben niet wat mensen over mij zeggen, ik ben de geliefde van God.' Dat spreekt me aan. Als je dát echt ervaart, word je een rustig en bevrijd mens. Maar zo ver ben ik nog lang niet." ♡

OP EEN DAG
SPOELEN ALLE
TRANEN WEG,
MET DE REGEN
MEE

De volledige tekst van het lied over de dood is te vinden op:

» petrus.protestantsekerk.nl

Soms kom je op onverwachte plaatsen geloof, hoop en liefde tegen. *Petrus*-redacteur Jelske de Kuiper viste deze pareltjes voor u op. Tips? Mail naar petrus@protestantsekerk.nl.

Boek & cd Liedjesbijbel

Twaalf jaar lang elke maand een nieuw kinderlied met een bijbehorend bijbelverhaal, dat is de *Liedjesbijbel*. Het eerste deel is nu uit, in boekvorm en op cd: *Alles maakt muziek*. De dertien liedjes en verhalen lopen van schepping, zondeval en zondvloed tot Abraham, Isaak en Jakob. Eén van de initiatiefnemers vertelt: "Elly en Rikkert nemen afscheid, Opwekking Kids is gestopt en er komt geen nieuwe muziek bij. Dat gat willen we opvullen met de *Liedjesbijbel*. Ik denk dat we van de ene in de andere verbazing zullen vallen en nooit uitgepraat en uitgezongen raken over al die tijdloze verhalen."

» liedjesbijbel.nl

Film Amazing Grace

Amazing Grace is een documentaire over de liveopnames van Aretha Franklins gelijknamige album uit 1972. De film is een eerbetoon aan de zangeres, die in 2018 overleed. Het album is opgenomen in een Afro-Amerikaanse kerk, compleet met predikant, koor en kerkgangers. Nooit eerder zijn deze filmopnames vertoond aan het publiek. De film ging afgelopen najaar in Nederland in première en is verkrijgbaar op dvd. Kijk zelf, voor een avond vol vervoering.

Muziek Under the Surface

Niet voor niets treden de leden van Under The Surface graag op in een kerk. De verstilde klanken en meditatieve teksten lenen zich er goed voor.

Op het bijna volledig geïmproviseerde album *Trinity* gaat het over vreugde, veiligheid, eenzaamheid, rust en verdriet, thema's die ook in de kerk een belangrijke rol kunnen spelen. Tom de Haan, stadspredikant in Haarlem, nodigde de groep uit voor een kerkdienst. Zo kon zijn gemeente kennismaken met de bijzondere muziek. "Het oor is ons zintuig voor geloof en verbeelding, het oog is eerder voor feiten." Luister en beleef het zelf op een rustige plek, of kijk op de site voor een optreden.

» joostlijbaart.com

Boek Het groene hart van het geloof

In *Het groene hart van het geloof* benadert Dave Bookless de grote problemen rond klimaat, milieu en natuur vanuit het hart van het evangelie. Op een hoopvolle manier laat hij zien dat de Bijbel goed nieuws is voor de schepping. Het is inspirerend om te lezen welke stappen hij zelf zet voor een duurzamer leven. Juist daardoor ervaar je dat zorgen voor de natuur onlosmakelijk verbonden is met het dienen van Christus. De uitgave is een samenwerking van A Rocha en Micha Nederland, waar Kerk in Actie bij aangesloten is.

» arocha.nl/het-groene-hart

Bezinning Jongerenklooster

Een plek van rust, bezinning en vorming voor twintigers, dat wil het oecumenische Jongerenklooster in Diepenveen zijn. Het klooster is gehuisvest in een voormalige abdij, gelegen in een prachtige omgeving. Jongeren kunnen er korter of langer wonen: bijvoorbeeld om een scriptie af te ronden, maar ook als tussenjaar. "Eerst was ik bang voor de stilte, maar het werd iets waar ik naar verlangde", vertelt een van de bewoners. Het Jongerenklooster biedt vaste momenten om te werken, te bidden en te eten. Daarnaast is er ruimte om te studeren en om een handje te helpen in de keuken of de moestuin. Kennismaken? Bezoek dan het Kloosterfestival met de jeugdgroep van de kerk.

» jongerenklooster.nl

Theater Bonhoeffer – Wie ben ik?

Op 9 april is het 75 jaar geleden dat Dietrich Bonhoeffer zijn leven gaf voor de vrijheid. In de muziek-theatervoorstelling *Bonhoeffer – Wie ben ik?* op 28 maart in Culemborg volgt Kees van der Zwaard hem op zijn zoektocht. Het is een imponerend stuk van ruim een uur. De theater-maker speelt Bonhoeffer in de beslotenheid van zijn cel, een aangrijpend decor met fraaie belichting. Roosmarijn Tunter is de violiste en speelt tegelijk Maria von Wedemeyer, de geliefde van Bonhoeffer – onbereikbaar en toch nabij. Een beklemmende en aangrijpende ervaring.

» keesvanderzwaard.nl

» Op protestantsekerk.nl/webwinkel kunt u het werkschrift *Bonhoeffer75* bestellen, met gedichten en gebeden van zijn hand.

Blog Glennon Doyle

Eerlijk gezegd had ik mijn oordeel direct klaar toen een vriendin mij wees op een 'mommy blogger' uit Florida. Dat kon nooit wat zijn, veel te Amerikaans. Gelukkig heb ik daar niet naar geluisterd, want Glennon Doyle is een sterke en tegelijk gevoelige vrouw die met bijna pijnlijke eerlijkheid vertelt over haar leven. Ze legt uit dat in tijden van crisis juist die dingen boven komen drijven die belangrijk zijn. Haar blogs – en meer – zijn te vinden op de website Momastery. Haar boeken zijn ook in het Nederlands vertaald.

» momastery.com

Bezoek één van de paasconcerten

The Psalm Project, Ode van Salomo, Vliegende Speeldoos, Marcel en Lydia Zimmer, Pearl Jozefzoon, Lucas Kramer, Gerald Troost en vele anderen

ZK Zingenindekerk.nl

Nu ook als magazine!

Het Goede Leven is het platform voor zingeving, samenleving, democratie en duurzaamheid, met bijdragen van tientallen columnisten, auteurs en partnerorganisaties

Ga nu naar → hetgoedeleven.nl/petrus

voor meer informatie en een scherpe aanbieding

Word nu lid!

- ✓ Maandelijks **magazine** met mooie artikelen
- ✓ Gratis toegang tot de **website** hetgoedeleven.nl t.w.v. €55,-
- ✓ Maandelijkse **bijeenkomsten** over interessante onderwerpen
- ✓ Tijdelijk scherpe **welkomstaanbieding**

**HET
GOEDE
LEVEN**

Steen voor steen verhuisd

Welke kerk in Nederland verdient het predicaat 'oudste door protestanten gebouwde kerk'? Hoogstwaarschijnlijk is dat de Grote Kerk in Rijnsburg. Ze werd tussen 1576 en 1578 gebouwd op de ruïnes van een oude abdij.

Het is 1574. De Reformatie heeft zich snel over de Nederlanden verspreid en ook het dorp Rijnsburg is protestants gekleurd. In veel plaatsen eigenen de protestanten zich een katholieke kerk toe voor hun kerkdiensten, maar in Rijnsburg is dat niet mogelijk. De oude abdij en kerk in het dorp zijn namelijk recent verwoest, waarschijnlijk door de Spanjaarden tijdens het Beleg van Leiden (1573-1574). De gelovigen komen dus wekelijks bij elkaar in de openlucht of in schuren.

Oud en nieuw

Dan blijkt in het nabijgelegen dorp Noordwijk een kerk leeg te staan. De Rijnsburgse protestanten krijgen toestemming om deze af te breken en naar Rijnsburg te verplaatsen. In de daaropvolgende maanden worden maar liefst 250.000 stenen afgebikt en naar de ruïnes van de verwoeste abdij verhuisd, waarvan nog één Romaanse toren overeind staat. Tegen die hoge toren bouwen de protestanten hun nieuwe kerk.

In 1577 wordt de eerste predikant bevestigd en een jaar later vinden de eerste kerkdiensten plaats. Het kerkje wordt in de jaren erna meerdere keren uitgebreid.

Wegen

De oude ruïnes van de abdij blijven nog ruim tweehonderd jaar staan. Ze zijn weelderig begroeid met planten en bloemen uit de voormalige kloostertuin – een mooi plaatje. Pas aan het begin van de negentiende eeuw worden ze geruimd, in opdracht van Lodewijk Napoleon. Die wil de stenen gebruiken voor de aanleg van wegen. Het aanzicht van de kerk verandert in 1830 opnieuw als de bouwvallige twaalfde-eeuwse toren een stuk verlaagd wordt. Wie tegenwoordig de Grote Kerk bezoekt, ziet ruim duizend jaar geschiedenis. Links achter de kerk zijn namelijk weer de fundamenten zichtbaar gemaakt van een deel van de oorspronkelijke abdijskerk – vermoedelijk de oude Gravenkapel. 🐦

Kerk & historie

975

De Gravenkapel wordt gebouwd. In de loop van de eeuwen worden hier verschillende Hollandse graven begraven, waaronder Floris V (1254-1296).

1133

Gravin Petronella van Saksen sticht de abdij van Rijnsburg.

1578

De bouw van de Grote Kerk is voltooid.

1756

1949

Opgravingen leggen de fundamenten bloot van de oude abdij en abdijskerk.

2020

In alle rust leren en luisteren

“Het lijkt een vrouwengroep en dat is het eigenlijk ook. Maar het is bij toeval zo ontstaan.” Marlou Lokhorst (30 jaar, met het roze vest) legt uit waarom de 20-30'ers-praatgroep van de Maranathakerk in 't Harde helemaal uit vrouwen bestaat, inclusief predikant Marloes van Doorne-Wolfs. “We zijn ontstaan vanuit de belijdenisgroep, ongeveer drie jaar geleden. Die gesprekken bevielen zo goed dat deze praatgroep al snel was geboren.” Dat er behoefte aan is, blijkt uit het groeiende aantal leden. “We startten met zes personen, inmiddels zijn we met vijftien.”

Van een werkboek ging de groep over op een 'kletsput': een weckpot die ze vullen met briefjes met stellingen en vragen. Bijvoorbeeld: 'Wat doe je op Tweede Paasdag – sta je dan ook stil bij de opstanding of ga je winkelen?' Marlou: “We zijn het opvallend vaak eens, maar er is uiteraard ook ruimte voor discussie.”

‘Door deze gesprekken voel ik me betrokken bij de gemeente’

Dominee Marloes voorziet de groep van prikkelende gespreksonderwerpen. Vanavond heeft ze een filmpje van Niels Gillebaard van MijnKerk.nl over kinderen. Naar aanleiding van de video praten ze door over wat je van hen kunt leren. “Ze houden je een spiegel voor, dat kan best confronterend zijn.”

Een moment voor verdieping, zo ervaart Marlou de maandelijkse praatgroep. “Thuis, met kleine kinderen, blijf je vaak hangen bij de basisverhalen uit de Bijbel. Hier kun je er wat dieper op ingaan. Ik vind de Bijbel niet gemakkelijk, maar dominee Marloes laat ons de rijkdom van een lastige tekst zien.” De praatgroep is ook een rustpunt in een druk bestaan. “Door onze gesprekken voel ik me betrokken bij de gemeente en hoor ik wat er speelt. Doordeweeks zijn we druk en zelfs op zondag kun je gehaast de dienst uit komen, want je moet nog kinderen ophalen. Maar hier nemen we echt de tijd om naar elkaar te luisteren en te leren.” 🐦

Tafelen

Een kopje koffie na de dienst, een kerkenraadsvergadering, een maaltijd voor de buurt, catechisatie met tieners ... Wat gebeurt er aan al die tafels in kerken in heel Nederland?

Oud & jong

Twee generaties, samen in de kerk. In deze rubriek stellen een jonger en een ouder gemeentelid elkaar pittige vragen uit het spel 'Tafelgesprekken'. Over God, het doel van je leven, toekomst, samenleving en meer.

'God is groter dan onze schema's'

Is het 'dwaas' om God en de kerk de rug toe te keren? Alex (34) kan zich er best iets bij voorstellen, vertelt hij Gea (75). Ze treffen elkaar in de Keizersgrachtkerk in Amsterdam, waar ze allebei regelmatig de Roze Vieringen bezoeken.

"Zeg je nu 'u'?", vraagt Gea aan Alex als hij koffie inschenkt. "Best hoor, maar het klinkt zo gek. Niemand doet dat hier." Ze is 'meubilair', zegt ze: al sinds de start – begin jaren negentig – is ze betrokken bij de maandelijkse protestantse roze vieringen. "Mijn man en ik kwamen hier via een vriend die homo was. Ze wilden hier geen 'kleffe, roze hap', dus ze nodigden ook familie en vrienden uit." Sindsdien komt ze zo vaak ze kan. "De diensten zijn een warm bad."

Op de knieën

Alex bezoekt de vieringen sinds drie jaar. "Ik wist al jong dat ik op jongens viel: ik ben als tiener heel erg verliefd geweest op mijn beste vriend. Maar ik wist ook: hier kan ik echt niet mee voor de dag komen, thuis en in de kerk. Toen mijn vriend vervolgens verongelukte, dacht ik: nou, dit is wel een heel duidelijk teken." Gea: "Een teken? Dat je die gevoelens niet mocht hebben?" "Ja", reageert Alex. "Ik dacht: ik moet nu kiezen vóór God en tégen mijn geaardheid. Jaren later ben ik met een vrouw getrouwd. Ik hield echt van haar, maar ik kwam ontzettend in de knel met mezelf. Op een gegeven moment liep ik in het bos en ervoer ik dat God me op de knieën dwong, dat Hij zei: 'Laat alles los. Als Ík

van je houd zoals je bent, waarom zou je dat dan zelf niet doen?'" Gea humt instemmend. "Dat was zo'n bevrijding", gaat Alex verder. "Ik wórstel nergens mee, ik ben gewoon homo." Zijn vrouw moedigde hem aan om een netwerk te zoeken van christelijke homo's. "Toen kwam ik hier terecht. De acceptatie raakte me enorm. Je hoeft niets uit te leggen. We gaan gewoon samen de Heer dienen."

Dwaas

De gesprekskaarten komen op tafel. Beiden zoeken ze twee vragen uit die ze elkaar willen stellen. "Dit is eigenlijk meer een stelling", trapt Alex af. "Mee eens of oneens: 'Een dwaas zegt: Er is geen God'" (Psalm 14, red.). "Mijn eigen ervaring is: Hij bestaat, Hij is mijn huisgenoot", antwoordt Gea. "Dus ja, ik zou dwaas zijn als ik zou zeggen dat er geen God is. Ik houd van Hem, Hij houdt van mij. Ik leef uit genade." "Mooi", reageert Alex. "Maar het woord 'dwaas' triggert me wel. Je hoeft misschien niet altijd een dwaas te zijn om God en de kerk de rug toe te keren. Er zijn veel mensen die door Gods grondpersoneel – om het maar zo te noemen – een heel ander beeld van God hebben meegekregen dan jij schetst."

Gea:
'God komt in verschillende rollen naar ons toe'

Gea en Alex

Gea Voerman-van Haselen (75) studeerde theologie (door ziekte niet afgerond) en is actief voor de Stichting Evangelie in Spanje en de Waalse Gemeente in Utrecht. Ze heeft vier kinderen en acht kleinkinderen.

Alex Leusink (34) is leraar in het basisonderwijs. Hij woont samen met zijn vriend en hun gezamenlijke zes (pleeg)kinderen. Ze zoeken nog naar een gemeente waar ze zich thuis voelen.

vindt om in harmonie met mensen te leven, kun je mij niet wijsmaken dat je een gelukkig mens bent.”

Vrederijk

“Waar verheug je je op in de toekomst?”, leest Gea voor van haar kaartje. Alex denkt even na. “In de Bijbel staan heel veel beloften over de toekomst, letterlijk of figuurlijk. Zo’n duizendjarig vrederijk, daar zit ik op zich best op te wachten. Maar in het klein heb ik zoiets al mogen ervaren, toen God zei: ‘Dit is wie jij bent. Punt.’”

“Je hoeft je niet anders voor te doen dan je bent”, beaamt Gea. Ze haalt een visitekaartje uit haar tas. “De parkeermeter loopt af, maar zullen we nog een keer verder praten? We zijn nog lang niet klaar, volgens mij.” 🐦

Meer zien? De EO besteedde in het tv-programma ‘Zie je zondag!’ vanaf 22 december in drie afleveringen aandacht aan de Evangelische Roze Vieringen.

» eo.nl/ziejezondag

Schema's en modellen

Het sluit aan bij de andere vraag die hij heeft gepakt: “Kun je God kennen?” Gea reageert gedecideerd: “God kent óns. En wij mogen dátgene kennen wat Hij van zichzelf wil laten kennen. Sommige mensen zien God als Vader in de hemel, heel ver weg. Anderen hebben juist veel met Jezus. Dat zijn allemaal rollen waarin Hij naar ons toe komt.” Alex knikt. “Wij hebben als mensen – in onze beperktheid – vaak de neiging om schema’s en modellen te maken. Bijvoorbeeld als het gaat om de genadeleer: eerst krijg je kennis van je eigen ellende, dan volgt de verlossing en dan de dankbaarheid. ‘Je moet je eerst ziek voelen, anders heb je geen medicijnman nodig.’” “Maar dat is wel nuttig”, reageert Gea. “Ook Paulus hamert op de wet als middel om in te zien dat je fouten maakt.” “Ja, dat is waar”, zegt Alex. “Al straft de zonde zichzelf ook vaak, denk ik. Als je het lastig

Alex:

‘God zei: als ik van je houd, waarom zou jij dat dan zelf niet doen?’

**OPEN DEELTIJD
AVOND** DI 17 MAART 2020
18.00 - 21.00 UUR

**OPEN VOLTijd
AVOND** DO 26 MAART 2020
18.30 - 21.00 UUR

Leren doe je een leven lang

De Christelijke Hogeschool Ede helpt je om jouw talenten te ontwikkelen. Of je nu begint aan een hbo-opleiding, of als professional jezelf wilt blijven ontwikkelen. Ontdek de mogelijkheden en opleidingen die de CHE jou te bieden heeft.

/ Voltijd bachelors / Associate degrees / Post-hbo's / Trainingen
/ Deeltijd bachelors / Masters / Cursussen / Maatwerk

Bekijk ons volledige aanbod op [CHE.nl](https://che.nl)

THE PASSION

**DONDERDAG
9 APRIL**

LIVE in Roermond
20.30 uur op en

eo **kro ncrv**

thepassion.nl

THE PASSION

in Roermond

The Passion vindt dit jaar voor de tiende keer plaats, op 9 april.
En voor het eerst met een vervolg op paasmorgen.

De meeste kerken in Roermond werken mee aan The Passion: gemeenteleden lopen mee in de processie, en er zijn diverse activiteiten.

Na The Passion is er in de Minderbroederskerk van de Protestantse Gemeente Roermond een wake. Tot Eerste Paasdag ligt het wit verlichte kruis in de kerk, en iedereen mag langskomen: om stil te zijn, een verhaal te delen, of te bidden. The Passion vindt voor het eerst plaats in het katholieke zuiden. Er is maar één protestantse gemeente in Roermond en omgeving. Toen deze gemeente te horen kreeg dat The Passion naar Roermond zou komen, "verkeerden we in een hoerastemming", zegt ds. Judith van den Berg-Meelis.

De protestanten vormen een veelkleurige gemeenschap. "Orthodox, vrijzinnig, alles zit hier bij elkaar. Bovendien hebben we 25 nationaliteiten in onze kerk. Iedereen past hier."

De kerk is doordeweeks vaak open. "Het is dan altijd mogelijk om te

bidden, een gesprek te voeren, of in de Bijbel te lezen. Mensen waaien makkelijk binnen." Met extra activiteiten rond The Passion wil de gemeente "laten zien wie we zijn: een toegankelijke kerk midden in de samenleving."

» thepassion.nl

Een 'eigen' Passion

Aangestoken door het succes van The Passion hebben verschillende kerken in Nederland al Passions in hun eigen plaats georganiseerd. Zo was er vorig jaar een 'Passion in de Polder' in Schagerbrug en 't Zand in Noord-Holland, een 'Kempische Passion' in het Brabantse Waalre en een passietocht in Doetinchem. In Zoetermeer voerden leerlingen van basisschool De Oranjerie een eigen Passion op.

'Veel mensen hebben behoefte aan een nieuw begin'

Acteur Jan Kooijman speelt dit jaar Petrus. Zelf is hij niet religieus, maar de verhalen uit de Bijbel kent hij goed. "Op de basisschool kreeg ik elke week godsdienstles, ik ben er dus mee opgegroeid."

Hij was meteen enthousiast over zijn rol. "Petrus was het slimste jongetje van de klas, maar op het moment dat hij een slimme keuze moest maken, durfde hij niet te staan voor waar hij het meeste van hield", zegt Jan over het moment waarop Petrus Jezus verloochende. "Daarin zullen veel mensen zich herkennen." Hij vindt zichzelf niet lijken op Petrus. "Ik ben wel heel toegewijd, maar ik ben niet zo impulsief als Petrus. En of ik Jezus zou verloochenen? Ik ben niet zo bang om een mening te verkondigen die niet populair is, dus daar herken ik me niet zo in. Die twijfel aan het einde, dat is voor mij een uitdaging. Ik ben

aan het nadenken hoe ik hem zo goed mogelijk kan neerzetten." Ook het enthousiasme van Petrus intrigeert hem. "Petrus is de rechterhand van Jezus, een van zijn vroegste discipelen. Waar kwam zijn enthousiasme vandaan? Jezus was iemand die in opkomst was, misschien voelde het fijn om bij iemand te horen die lijkt te gaan winnen. Misschien genoot Petrus van alle aandacht rond Jezus."

Op TV

U kunt The Passion op tv volgen vanaf 20.30 uur op NPO1 en via npostart.nl. Op Eerste Paasdag zendt de EO een vervolg uit: Jan Kooijman vertelt dan het verhaal van de opstanding door de ogen van Petrus.

Steunpilaar

In elke kerk zijn ze er: de mensen zonder wie de gemeente niet lijkt te draaien. De vrijwilliger die in duizend-en-een commissies zit bijvoorbeeld, de organist die wekelijks de sterren van de hemel speelt, de koster die het gebouw op z'n duimpje kent. In deze rubriek staan zij centraal.

'Hier is openheid om de Bijbel op verschillende manieren te beleven'

Tekst: Jedidja Harthoorn | Foto's: Sjaak Boot

Pleitbezorger vol verhalen

Verknocht aan de Waalse Kerk

Een glaasje bubbels in een Franse kerktuin. Daarmee begon ooit zijn liefde voor de Franstalige protestantse kerk. Nu zet Jacques Uitterlinde (73) zich al jarenlang met hart en ziel in voor de Waalse Kerk. In zijn gemeente in Dordrecht-Breda én op landelijk niveau.

"Ik tutoyeer je maar meteen, als je dat goed vindt. Dat is bij ons gebruikelijk", zegt Jacques Uitterlinde, terwijl hij iets na elfen het gebouw van de Lutherse Kerk inloopt, waar de Waalse gemeente in Dordrecht sinds een aantal jaar haar thuis heeft. "Wil je koffie of thee? En heb je eigenlijk een eindtijd voor dit gesprek in gedachten? Ik heb de tijd, ik heb pas vanavond om acht uur een vergadering."

Luiken open

Onder de kroonluchter in de kerkenraadskamer steekt Uitterlinde van wal. Het is min of meer bij toeval dat hij in 1993 betrokken raakt bij de Waalse gemeente. "Ik was net verhuisd naar het centrum van Dordrecht en had nog geen gemeente gevonden waar ik me thuis voelde. Op een zondagochtend zag ik achter ons huis opeens een paar luiken opengaan, die de hele week dicht

'Beter in het Nederlands spreken dan in het Frans zwijgen'

waren geweest. Ik liep erheen en zag een grote deur met een bordje: *'Eglise Wallonne - cultes en langue française'.* Het prikkelt zijn nieuwsgierigheid. "Ik had goede ervaringen met Franse kerkdiensten. Mijn vrouw en ik werkten in het onderwijs en gingen al jaren elke mei- en zomervakantie naar Frankrijk. Altijd als we daar waren, probeerde ik een protestantse dienst mee te maken. In zo'n kerkje zaten soms maar vijftien mensen. Na afloop ging je samen naar de tuin, voor koffie of zelfs een glaasje bubbels. En de hartelijkheid! Mensen vroegen: 'Heb je wat te doen?' Dan werd je uitgenodigd, voor een concert of een etentje bijvoorbeeld."

Andere accenten

Twee weken na de 'luikenervaring' stapt Uitterlinde met een handjevol andere kerkgangers het gebouw naast zijn huis in, waar op dat moment de Waalse

diensten worden gehouden. Het is de Statenzaal van het huidige museum Het Hof van Nederland. Hij kan niet alles volgen, maar zijn 'middelbare school-Frans' weerhoudt hem er niet van om steeds weer terug te komen. Hij wordt een trouw kerkganger. "Een half jaar later zat ik in de kerkenraad. Mijn beperkte taalbeheersing was gelukkig geen bezwaar. 'Beter in het Nederlands spreken dan in het Frans zwijgen', wordt hier vaak gezegd. In principe spreken we Frans, maar er wordt veel heen en weer geflitst tussen beide talen." De meeste leden hebben net als Uitterlinde een Nederlandse achtergrond, maar bezoeken de Waalse diensten vanwege de kleinschaligheid, de ambiance, of hun voorliefde voor het Frans. "Het is mooi om bijbelteksten in een andere taal te lezen. Dan vallen je andere accenten op, al is het maar de vertaling van een bepaald woord."

Motto

Twintig jaar na die eerste dienst is de oud-onderwijzer nog altijd

kerkenraadslid. Bovendien is hij als afgevaardigde naar de generale synode inmiddels ook het landelijke 'gezicht' van de Waalse Kerk, die deel uitmaakt van de Protestantse Kerk in Nederland (zie kader). Het is niet alleen de Franse gastvrijheid die hem zo aanspreekt. "Een van onze motto's is: 'Eenheid in diversiteit'. Dat is natuurlijk een open deur, maar als je daar écht iets van probeert te maken ... Er komen hier mensen van allerlei achtergronden: katholiek, remonstrants, gereformeerd, hervormd. Dat levert best weleens discussies op in de kerkenraadsvergadering, maar dat is alleen maar goed. Dan weet je: oh, jij denkt er zó over."

Er is een gedeelde basis: de Bijbel, aldus Uitterlinde. "Maar de Bijbel is ook multi-interpreteerbaar, dat zie je wel aan alle verschillende kerken die er zijn. Hier is openheid om de Bijbel op verschillende manieren te lezen en te beleven. We maken onze verschillen ondergeschikt aan het samen kerk-zijn." Hij pakt een liturgie uit de kast. "We hebben eigenlijk een heel protestantse liturgie. Wat wél anders is dan in sommige andere kerken: in onze liturgie komt eerst de genadeverklaring, daarna volgt de schuldbelijdenis. Dat is in lijn met Luther, die zei: de genade is er al, die volgt niet pas op onze schuldbelijdenis ... Dat is niet uniek hoor, in meer kerken gaat het zo", haast hij zich toe te voegen. "Maar ik vind het heel mooi."

Wijn en stokbrood

De koffie wordt nog eens bijgeschonken. Zo vol vuur als

De Waalse Kerk

De Waalse gemeente in Dordrecht is een van de twaalf Waalse gemeenten in Nederland. Deze werden meer dan vier eeuwen geleden gesticht door protestantse vluchtelingen uit het huidige België en Noord-Frankrijk. Zij waren op de vlucht als gevolg van de Tachtigjarige Oorlog. De gemeenten werden in 1815 onderdeel van de Nederlandse Hervormde Kerk en daarmee in 2004 van de Protestantse Kerk in Nederland. De Waalse gemeente in Dordrecht deelt een predikant met Middelburg en Breda. Ze fuseerde enkele jaren geleden met die laatste gemeente.

Jacques Uitterlinde spreekt over de Waalse Kerk, zo weinig wil hij kwijt over zijn eigen rol in het geheel, ook al is hij als toegewijd kerkenraadslid nog bij veel meer activiteiten in de gemeente betrokken. "Ik ben niet de enige die zich inzet voor de gemeente. Heel veel leden van onze gemeente leveren belangrijke bijdragen. Ze houden in de gaten of iemand ziek is, gaan op huisbezoek, schrijven stukjes voor het kerkblad, nemen de dienst op, versturen verjaardagskaarten ... En onze predikant bedenkt steeds weer nieuwe ideeën om de Waalse gemeenten in Dordt en Breda zichtbaar te maken. Zo hebben we in het Lutherjaar voorbijgangers een glas Franse wijn met een stokbroodje aangeboden. Op die manier raak je met elkaar in gesprek."

In drie talen

Er volgen nog meer verhalen. "Een paar jaar geleden verhuisden we naar de Lutherse Kerk. De lutheranen delen hun gebouw

niet alleen met ons, maar ook met de Evangelische Broedergemeente, waar vooral mensen komen met een Surinaamse achtergrond. In september hebben we samen Startzondag gevierd, in het Nederlands, Frans en Surinaams. Dat was zó mooi. Tijdens die dienst had ik opeens het gevoel: ik ben in Jeruzalem en het is Pinksteren vandaag. Al die verschillende talen, zo anders, en toch één. We hebben de dienst beëindigd met 'U zij de glorie' in drie talen. En daarna hebben we samen gebarbecued in de tuin. De lutheranen zorgden voor de barbecue, de Walen voor de drankjes en de Surinamers voor de desserts." Uitterlinde wrijft met een veelbetekenende blik over zijn buik. "Dan weet je wel wat er allemaal op tafel komt."

Hij werpt een snelle blik op zijn horloge. Het is inmiddels half twee. "Ik heb nog wel meer te vertellen, maar laten we dat doen bij een hapje eten. Ga je mee lunchen?" 🐦

"Kan ik
aan de 4P's
die van
Protestants
toevoegen?"

Je komt als geroepen.

Ben jij goed in je vak en op zoek naar de ideale mix van uitdaging en zingeving? Kom dan eens praten bij de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland. Een organisatie waar je nog meer betekenis kunt geven aan je werk én je leven. Of dat nu is in marketing en communicatie, in finance of in relatiemanagement. Wil jij net als wij een verschil maken voor de kerk? Je komt als geroepen. Kijk voor meer informatie op werkvoordekerk.nl

**Protestantse
Kerk**

| Vindplaats van
geloof, hoop en liefde

ROTTERDAM AHOY - 21 MAART 2020

MATTHÄUS AAN DE MAAS

EEN UNIEKE UITVOERING VAN DE MATTHÄUS
PASSION, HET VERHAAL OVER HET LIJDEN EN
STERVEN VAN JEZUS, MET O.A. EEN GROOTS
KOOR VAN ZANGERS UIT HET HELE LAND

V.A.
€ 37,75
INCL. RESERVERINGS-
KOSTEN

EO BESTEL NU JE CONCERTTICKETS OP EO.NL/MATTHAUS

Pionieren met migranten

Avondmaal met hoofddoekje

Vandaag vieren we het avondmaal. Ik kijk de feestelijk gedekte tafel rond en zie de mensen zitten. Chinees, Iraans, Duits, Syrisch, Arubaans, Keniaans en nog veel meer. Ik word er blij van, want zo hoort het volgens mij te zijn. Avondmaal in een multiculturele missionaire setting is mooi, maar ook spannend. Iedere keer leg ik naast de betekenis ook de vorm uit. Het is tenslotte niet handig als de eerste deelnemer de hele beker leegdrinkt, zoals die dakloze man die vorige keer voor het eerst meedeed.

**Zou hij wel weten
dat ze moslim zijn?**

Als we net begonnen zijn, kiert de deur open. Twee gehoorddoekte vrouwen die nog niet zo lang bij ons komen, gaan verlegen aan de kant zitten. Een enthousiast gemeentelid gebaart dat ze aan tafel moeten komen. Ho ho ho, schiet het door mijn hoofd, misschien willen ze dat helemaal niet. Zou hij wel weten

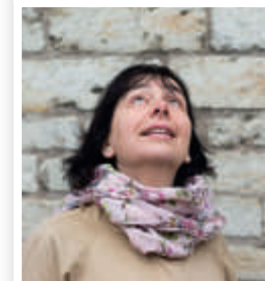
dat ze moslim zijn? En ook: kan dat eigenlijk wel? Het is te laat om iets te veranderen. Eén van de vrouwen komt zitten op de lege stoel naast mij. Ik houd brood omhoog en breek het. "Jezus' lichaam, voor jou gebroken." Ik geef haar het stukje brood. In de stilte houdt ze eerbiedig haar hand op, het heilige verwachting. En in haar ogen lees ik dat ze weet wat ze doet. "Het bloed van Jezus, uitgegoten voor de vergeving van onze schuld." We delen de beker. Zij voor het eerst in aandachtige eerbied, ik vol verwondering over Gods goedheid. Voor ons beiden.

Na het avondmaal vraag ik haar: "Wat denk je eigenlijk over Jezus?" En van onder de hoofddoek klinkt het verrassend overtuigend: "Jezus is mijn God." Hoe mooi en ongedacht is dat? Geen moeilijke gesprekken of ingewikkelde discussies. Over barrières van taal, cultuur en religie heen vond ze aan tafel eenvoudigweg rust en vrede bij Hem.

Esther

Zou Petrus zich ook een pionier hebben gevoeld toen hij tijdens zijn zendingsreizen in aanraking kwam met nieuwe mensen en nieuwe culturen? Esther van Schie voelt zich dat in elk geval wel. Ze is predikant voor het landelijk werk onder migranten, zie geloofsinburgering.nl. Ook is ze voorganger van een jonge, internationale gemeenschap in Gouda.

**Meer weten over
pionieren? Kijk op
lerenpionieren.nl.**

Het Keltisch christendom

ontstaat al in de eerste eeuwen na Christus, maar vanaf 563 komt het echt tot bloei. In dat jaar landt de Ierse monnik Columba met twaalf volgelingen op het zuidelijke strand van Iona, een eiland voor de westkust van Schotland. Ze bouwen een klooster dat al snel de spil wordt in de verbreiding van het christelijk geloof in Ierland, Schotland en Noord-Engeland. Kenmerkend voor het Keltisch christendom is de verwevenheid van het spirituele met het gewone dagelijks leven en met de schepping. In Ierland zijn nog veel materiële sporen van de Keltische spiritualiteit te vinden, zoals de 'hoogkruisen': grote kruisen met fraaie ornamenten van vervlochten lijnen en spiralen.

We bidden dat de
Vrede van Christus
met je meegaat,
waar Hij je ook
naartoe zal zenden,
dat Hij je **Gids** zal zijn
door de wildernis,
dat Hij je **beschermt**
in de storm,
dat Hij je vreugdevol
thuis zal brengen,
je **verheugende**
over de wonderen
die Hij je toonde,
dat Hij je **vreugdevol**
hier thuis terug
zal brengen,
eens weer hier bij ons.

Keltische zegenbede uit
de Northumbria Community
in Engeland

Maar het Oude Westen en Middelland kende ze nog niet. Een wandeling langs belangrijke plekken uit de oorlog bracht daar verandering in.

We herdenken dit jaar het beëindigen van de Tweede Wereldoorlog, 75 jaar geleden. Het zuiden van ons land werd in het najaar van 1944 bevrijd. Maar in Rotterdam begon de aftocht van de Duitse troepen pas op 8 mei 1945, drie dagen na de Duitse capitulatie. Van alle Nederlandse steden werd Rotterdam het zwaarst getroffen in de oorlog. Op 14 mei 1940 legde de Duitse Luftwaffe het historische centrum in puin om Nederland tot capitulatie te dwingen. Ruim 25.000 woningen en 11.000 andere panden gingen verloren, 850 mensen kwamen om. Maar de stad werd nog vaker gebombardeerd. Onder meer op 31 maart 1943, toen Amerikaanse bommenwerpers hun lading lieten vallen op Rotterdam-West, om de haveninstallaties te vernietigen. Een deel van de bommen kwam terecht op een woonwijk. Dit 'vergissingsbombardement', met meer dan vierhonderd slachtoffers, was lang een vergeten gebeurtenis. Pas in de jaren tachtig van de vorige eeuw kwam er aandacht voor de bombardementen door de geallieerden.

Mijn wandeling (zie kader voor meer informatie) begint bij het Centraal Station. Vanaf hier liep ik al vaker richting het Museumkwartier, dat vandaag het eindpunt van de wandeling zal zijn. Hier ademt de stad de wederopbouw. Na de bevrijding wilde Rotterdam de Tweede Wereldoorlog vergeten, de toekomst tegemoet.

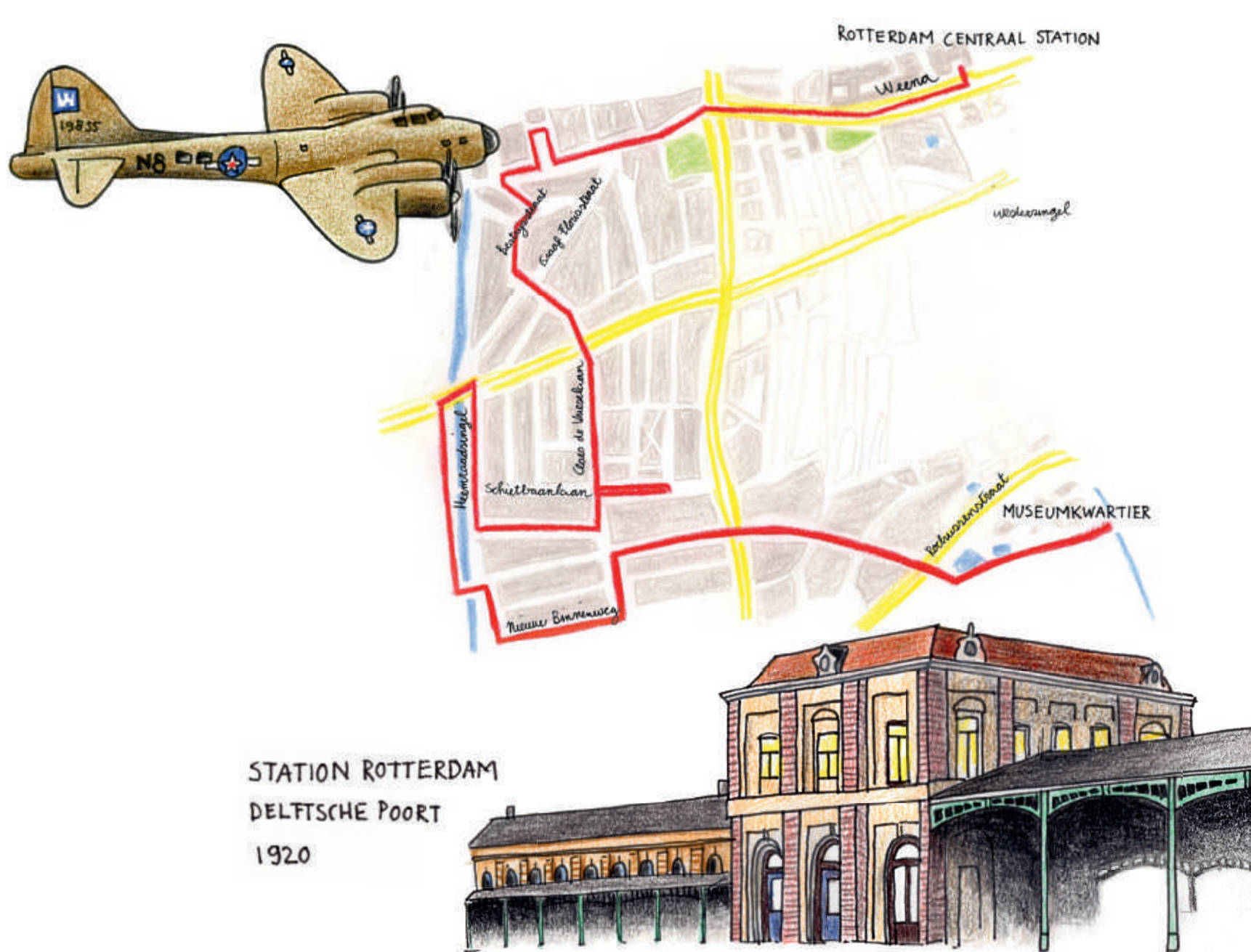
**75 (7) JAAR
VRIJHEID**

Deze wandeling is onderdeel van een langere wandeling van 16 km door de geschiedenis van Rotterdam in de Tweede Wereldoorlog. De uitgebreide beschrijving, met nog veel meer informatie over wat er onderweg te zien is, is te vinden op couvreur.home.xs4all.nl (klik op Rotterdam > wandelingen > wandeling E). Meer wandelingen door de stad vindt u onder meer op stadswandeling-rotterdam.nl en geschiedenisbeleven.nl.

Stadsbouwmeester Cornelis van Traa ontwierp een moderne binnenstad. Daar hoorde nog niet meteen een nieuw station bij. Het oude station, destijds met de naam Delftse Poort, raakte tijdens het bombardement in 1940 beschadigd, maar werd na herstelwerkzaamheden weer in gebruik genomen. In 1957 maakte het plaats voor een nieuw station. Na de oorlog kregen de spoorwegen het verwijt dat zij hadden meegewerkt aan onder meer de transporten van Joden naar vernietigingskampen. De treinen

bleven rijden tot de Spoorwegstaking, die in september 1944 begon en tot het einde van de oorlog duurde.

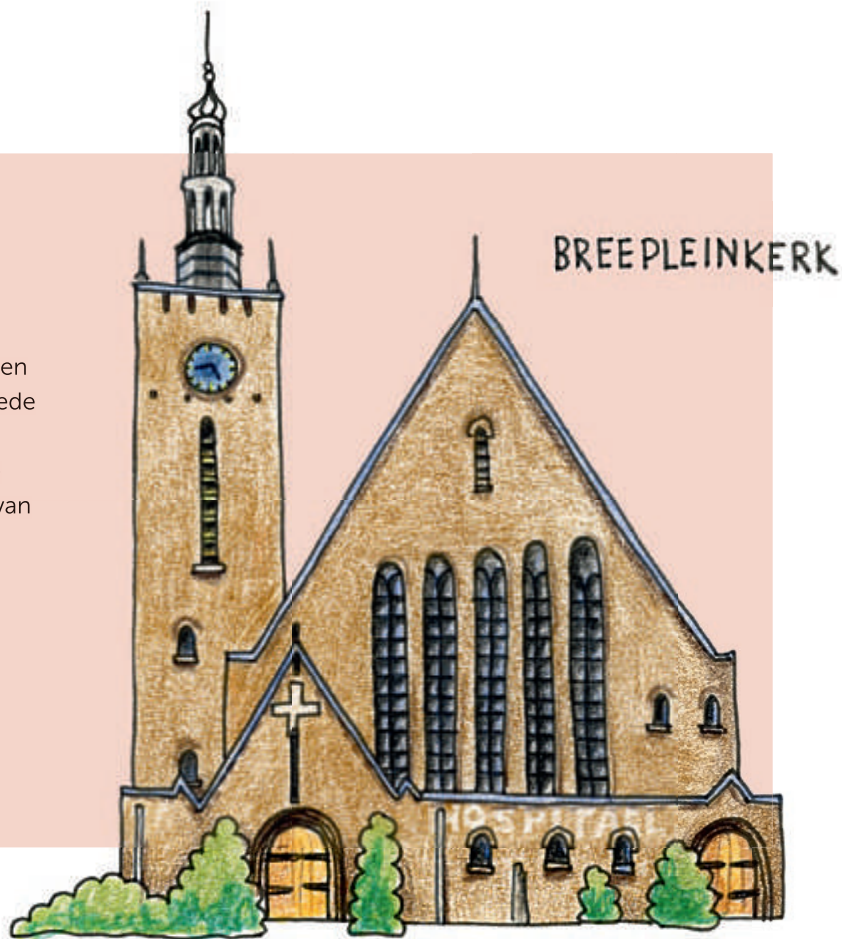
Vandaag loop ik rechts het Weena op, langs het Groot Handelsgebouw, tot aan de stoplichten. Daar steek ik de Henegouwerlaan over en loop ik verder over de Beukelsdijk. Na enkele honderden meters ga ik links de Frank van Borselenstraat in. Daarna rechts de Beatrisjstraat in en verder naar de kruising met de Graaf Florisstraat.

Onderduikers boven het orgel

Tip: verleng uw wandeling met een bezoek aan de Breepleinkerk in Rotterdam-Zuid. In dit gebouw kerken nu om de beurt een evangeliegemeente, Pakistaanse christenen en een protestantse gemeente. Tijdens de Tweede Wereldoorlog zaten hier bijna drie jaar lang zeven Joodse mensen ondergedoken op de twee zolders boven het orgel. De bewijzen van hun aanwezigheid liggen nog op de houten vloer. Wie waren zij en wie hielpen hen? Ontdek het tijdens een rondleiding. Onder meer bereikbaar met tram 25 vanaf het Centraal Station, reistijd 20 minuten. Vooraf aanmelden is nodig.

» [orgelzolders.nl](#)

Op nr. 45, nu het Maatschappelijk Ondersteuningbureau MOB, zat in de oorlog de huishoudschool. Hier kregen kinderen die sterk ondervoed waren in de hongervinter van 1944/1945 een halve liter bijvoeding per week. Door de honger stierven die winter duizenden Rotterdammers aan de gevolgen van ondervoeding.

Ik loop door en ga links de Witte van Haemstedestraat in. Deze volg ik tot het Middellandplein. Ik steek het plein over en loop de Claes de Vrieselaan in. Deze kruist na enkele honderden meters de Schietbaanlaan. Daar ga ik links.

Op nr. 42, dat is even zoeken, bevond zich het Joods Ziekenhuis Megon Hatsedek en het Israëlitisch Oude Liederen Gesticht. Ze maakten deel uit van het goed georganiseerde Joodse gemeenschapsleven. Met 13.000 Joden had Rotterdam de op een na grootste Joodse gemeenschap van ons land, maar de stad kende in de oorlogsjaren geen echte Joodse buurt.

Ik loop terug naar de Claes de Vrieselaan en ga daar links. Verderop rechts de Robert Fruinstraat in, tot aan de Heemraadssingel. Daar ga ik rechts en loop door tot de 2e Middellandstraat. Alweer zo'n prachtig, groen stuk in de stad. Links en meteen weer rechts brengt me bij Heemraadssingel 165. Hier lokte collaborateur en dubbelspion Anton van der Waals op 9 maart 1943 een aantal leden van een Delftse studenten-verzetsgroep in een val. De studenten zijn geëxecuteerd. In mei 1948 kreeg Van der Waals de doodstraf voor het verraad van ten minste 83 verzetsmensen, waarvan er 38 zijn omgekomen. In januari 1950 werd hij geëxecuteerd.

Ik loop terug, steek de 2e Middellandstraat over en volg de Heemraadssingel aan de rechterkant. Bij de Mathenesserlaan ga ik links de Heemraadsbrug over. Aan de overzijde van de singel naar rechts, tot de Nieuwe Binnenweg, daar links.

Op 1 oktober 1943 werd de eerste grote razzia gehouden op nr. 326 – toen bioscoop Capitol Theater, nu een evangelisch centrum. Omdat Duitsland steeds meer mannen naar het oostfront moest sturen, kwamen industrie en landbouw in gevaar. Daarom werden in bezette gebieden arbeidskrachten geworven. Eerst gebeurde dat op vrijwillige basis, later gedwongen. Vanaf mei 1943 gingen de Duitsers over tot de Arbeitseinsatz: het oproepen van mannen tussen 19 en 40 jaar. Op de avond van 1 oktober werd dit theater afgegrendeld. In het publiek zocht de Ordnungspolizei, ondersteund door de Nederlandse politie, naar mannen die de Arbeitseinsatz hadden ontlopen.

Ik loop door tot de Claes de Vrieselaan en ga daar links en vervolgens de tweede straat rechts, de Mathenesserlaan. De route kruist de 's-Gravendijkwal en later de Nieuwe Binnenweg en de Rochussenstraat. Hier woonde op nr. 77 de Joods-Poolse bioscoop eigenaar Abraham Tuschinski. Bij het bombardement in 1940 verloor hij zijn vier Rotterdamse theaters aan de brand. Hij werd op 1 juli 1942 opgepakt en via Westerbork naar Auschwitz gedeporteerd. Bij aankomst op 17 september is hij direct vergast.

Bij de stoplichten voorbij het Nederlands Architectuurinstituut ga ik linksaf het Museumpark in. Net voorbij Museum Boijmans van Beuningen (rechts), dat de oorlog ongeschonden doorkwam, ga ik links de Westersingel op. De weg voert me in tien minuten terug naar het Centraal Station. In de trein lees ik nog meer over de geschiedenis van dit Rotterdamse stadsdeel in de Tweede Wereldoorlog. In de Aleidisstraat, een zijstraat van de Beatrijsstraat, heeft een ware shoah plaatsgevonden. Maar liefst 105 bewoners van deze bepaald niet lange straat zijn in de oorlog vermoord. De wandeling heeft de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog weer dichterbij gebracht.

In het kader van 75 jaar vrijheid worden dit jaar in het hele land herdenkingen, vieringen en tentoonstellingen georganiseerd. Ga voor het volledige overzicht naar [tweedewereldoorlog.nl](#).

Korting op Droom & daad

Geïnspireerd door het verhaal van 'Het Achterhuis van Rotterdam' in de Breepleinkerk schreef burgemeester Aboutaleb het essay *Droom & daad*. Hierin breekt hij een lans voor vertrouwen en tolerantie. Lezers van *Petrus* ontvangen het voor € 2,50 (in plaats van € 5,95) in de Breepleinkerk, op vertoon van dit nummer van *Petrus*. Bestellen kan ook, via info@orgelzolders.nl met vermelding van de code Petrus2020. In dat geval komt er wel € 2,95 aan verzendkosten bij. De opbrengst is bestemd voor de realisatie van een museum over de orgelzolders.

De kerk in of uit

Kerkgangers komen en gaan. Wat beweegt mensen om zich aan te sluiten bij een protestantse gemeente of juist bewust afscheid te nemen?

Erin

‘Het is alsof God me toespreekt’

“Ook al ben ik van huis uit niet kerkelijk, toch kreeg ik altijd een verlangen naar rust als ik langs de kerk in mijn buurt liep. Ik had een bepaald gevoel bij de kerk – en mijn man Dick had dat ook. Hij was grootgebracht in een kerkelijk milieu, maar had zich laten uitschrijven. Maar ook bij hem haakte er iets aan. Daarom hadden we het er weleens over om lid te worden. We zouden dat dan samen doen.

Vorig jaar stootte Dick mij opeens aan tijdens de uitvaartdienst van een goede vriend: ‘Dit wil ik ook.’ Hij voelde dat hij klaar was voor de stap naar de kerk. Dat had er ook mee te maken dat hij al drie keer voor de dood was weggesleept. In 1998 kreeg hij zijn eerste hartinfarct. Daarna volgden jaren met dotteren, een openhartoperatie, een hersenbloeding en depressiviteit.

Ik heb de dominee die de uitvaartdienst deed een mail gestuurd en verteld over Dicks ziekte en onze gedachten. Een half uur later belde hij al. Dat leidde uiteindelijk tot onze kerkgang en lidmaatschap. We bereidden ons ook voor op onze doop en belijdenis in de paasnacht. Maar dat traject moest ik alleen lopen: Dick overleed vorig najaar.

Voor mij is de kerk in Borne een warm bad. Veel mensen steunen me. En ik weet dat ik alles bij God kan neerleggen. Ik zit ook in een kerkkoor en ben onlangs begonnen met de cursus Theologische Vorming Gemeenteleden.

Jolanda
Broekate (59)

‘Ik weet dat ik alles bij
God kan neerleggen’

Ernit

‘Ik vond niet wat ik nodig had’

“In 2011 zijn we als gezin uitgeschreven uit de kerk. Onze kinderen waren pubers en wilden niet meer mee. Zelf liep ik ertegenaan dat het in de kerk anders ging dan ik graag zag. Bepaalde activiteiten waar ik me mee bezighield, zoals palmpaasstokken maken met kinderen, moesten buiten de kerk. In het kerkblad mocht ik geen bericht plaatsen over een activiteit voor jongeren in de baptistengemeente in de buurt. En de ‘anders-vieren-diensten’, die ik prettig vond, gingen uiteindelijk naar een café. Op zich fijn, maar daar miste ik de stilte en het zingen. Over doopvragen van gemeenteleden – ‘Kan ons kind ook opgedragen worden?’ – werd wel gesproken, maar er veranderde niets. De kerk is er toch voor de mensen? Bied dan wat zij nodig hebben.

Op een gegeven moment stelde ik mezelf de vraag: vind ik in de kerk wel wat ik nodig heb voor mijn spirituele leven? Het antwoord was: nee. Mijn moeder zei vroeger: ‘Als je lid bent van de kerk, dan moet je er ook zijn.’ Ik houd niet van halfslachtigheid. En dus hebben we ons als gezin uit laten schrijven. In een brief aan de kerkenraad heb ik verteld wat ik lastig vond – en dat ik het graag breder en ruimer wilde. We hebben er met de predikant nog over gesproken. In het kerkblad hebben we de gemeente bedankt voor al het goede dat we ondervonden hebben.

Nu ben ik heel betrokken bij het dorp. Dat is voor mij ook een gemeente, er is van alles te doen.

Sybrig
Bethlehem-Martens (51)

‘Misschien was het gewoon tijd om te vertrekken’

Ik heb het instituut kerk gedag gezegd, maar noem mezelf wel christen. Het lied over Abraham met de zin ‘Trek uit je huis en laat alles los, Ik heb iets moois voor jou’ deed me beseffen dat het voor mij misschien gewoon de tijd was om te vertrekken. Ik had iets anders nodig.” 🦋

Kent u of bent u iemand die de Protestantse Kerk heeft verlaten en daarover wil vertellen in Petrus? Laat het ons weten via petrus@protestantsekerk.nl. Uw verhaal kan mensen aan het denken zetten of een spiegel voorhouden.

Winactie Een Jezusontbijtje

Sybrig Bethlehem-Martens schreef Een Jezusontbijtje, over haar eigen geloofsvragen en over gesprekken die ze daarover voerde met anderen. Petrus verloot drie exemplaren. Meedoen kan tot 14 maart via petrus.protestantsekerk.nl/win. Of schrijf naar: redactie Petrus, postbus 8504, 3503 RM Utrecht. Alleen de winnaars ontvangen bericht.

BESTEL JOUW gratis paas-cd

Vergeten liederen van
de eerste christenen

**BESTEL
GRATIS**
(t.w.v. € 9,95)

DAAROM Pasen

BIJNA NIEMAND KENT ZE: DE ODEN VAN SALOMO

Ook al is het de oudste verzameling christelijke liederen die bewaard is gebleven (80-120 na Christus). Deze CD vertelt het paasverhaal op een unieke manier door de Oden heen.

BESTEL JE CD OP
WWW.DAAROMPASEN.NL

sta op

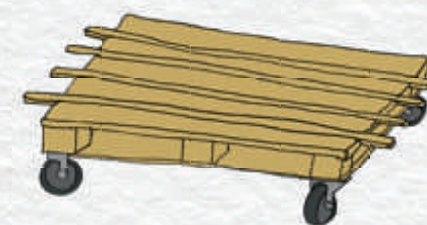
Leef toe naar Pasen met
de veertigdagentijdkalender 2020

Bestel gratis via
[petrus.protestantsekerk.nl/
veertigdagentijdkalender](http://petrus.protestantsekerk.nl/veertigdagentijdkalender)

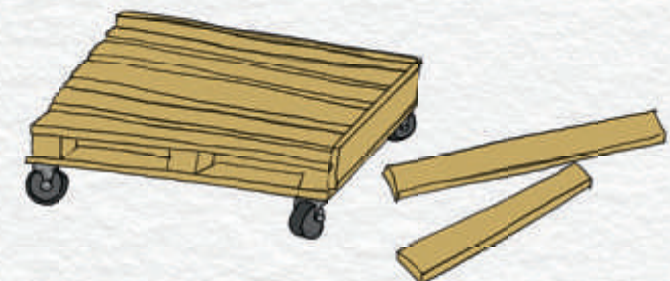
Doe-het-zelf

Moestuin op rolletjes

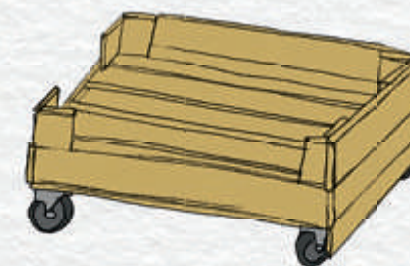
Het voorjaar komt eraan, tijd om te zaaien. Met een eigen, verrijdbaar moestuintje kunt u verse groenten en kruiden kweken waar u maar wilt.

1. Bevestig de zwenkwieLEN op de vier hoeken aan de onderkant van de pallet. Draai de pallet om en bevestig de opvullatten tussen de bodemplanken.

2. Zaag de schuttingplanken op maat. Schroef aan elke kant van de pallet een plank. De helft moet boven de paltrand uitsteken.

3. Schroef in iedere hoek twee opstaande plankjes, haaks op elkaar (één tegen de lange en één tegen de korte schuttingplank). Schroef de overige twee rijen schuttingplanken aan deze hoeken.

4. Bekleed de binnenkant van de bak met worteldoek en spijker het vast. Vul de bak met potgrond en moestuingrond tot ongeveer 15 cm onder de rand.

De 5 sola's

Kent u ze, de vijf sola's? Na de Reformatie werd de geloofsleer van de protestanten samengevat in vijf stellingen. In elke *Petrus* vertelt iemand wat de vijf sola's voor hem of haar betekenen.

*'Ik ben geen
brave hoor,
ik doe net
zoveel zonden
als anderen'*

‘Wie ben ik? Van Hem moet ik het hebben’

103 jaar is ze, en al vanaf haar jeugd leeft Koosje Heijkoop in een rotsvast vertrouwen op God. Dat heeft haar altijd door moeilijke tijden geholpen. Zoals in de oorlog: ze dook onder, gaf een Joods gezin onderdak en zag veel verdriet om zich heen. “Dat ik nog leef, komt niet door mij hoor.”

Sola fide – alleen door geloof

“Als ik naar de blauwe lucht kijk, ben ik nieuwsgierig. Zou de hemel nu echt daarachter zijn? Als je ouder wordt, lig je soms te denken: er zijn al miljarden mensen gestorven, hoe kan het dat er dan zoveel daarboven zijn? Daar denk ik veel aan. Als kind leer je mooie versjes, over de Vader in de hemel die alles ziet. Dat Hij ons hier in deze huiskamer echt ziet zitten, snap ik dan weer niet. Maar het menselijk verstand is te klein om dat te begrijpen. Ik geloof en ik vertrouw.

In mijn kerk zingen we weleens: ‘Houd mij in leven, wees Gij mijn redding, steeds weer zoeken mijn ogen naar U.’ Mooi, maar dat laatste vind ik onzin. Daar heb ik zelf van gemaakt: ‘Mijn vertrouwen staat op U.’ Hij is mijn Redder. Maar je moet wel vertrouwen.”

Sola gratia – alleen door genade

“In mijn omgeving maak ik veel sterfgevallen mee. Velen sterven zonder angst, maar ook zonder houvast. Ik geloof en ik heb vertrouwen. Maar ik ben geen brave hoor, ik doe net zoveel zonden als anderen. Als ik iets niet goed gedaan heb en ik bid 's avonds om vergeving, dan voel ik daarna ook dat het vergeven is. Dat is genade. Of: je bent ziek, je vraagt of je beter mag worden en je wordt beter. Dat is ook genade. Dokters kunnen wel heel knap zijn, maar ook voor hen geldt: hun verstand krijgen ze van God. Vier jaar geleden kreeg ik een pacemaker. De dokter vroeg me voor de operatie: ‘Bent u bang?’ ‘Nee,’ zei ik, ‘ik heb gebeden.’ ‘Wilt u gereanimeerd worden als er iets gebeurt?’ vroeg hij. Ik zei: ‘Ik wil dat u uw best doet, want ik wil nog wel een poosje leven.’ Ik heb nu een pacemaker die twaalf jaar meegaat.” ›

'Als je onderweg was met spullen, moest je goed kunnen liegen tegen de Duitsers'

Sola Scriptura – alleen door de Schrift

“Ik lees nog altijd uit onze trouwbijbel, een Statenvertaling. Ik wil geen andere. Die bijbel is mijn houvast. Ik ga regelmatig naar een bijbelkring. Wat we daar bespreken, is soms anders dan hoe je het in de Bijbel leest. Tegenwoordig wordt aan zoveel dingen een draai gegeven. Vroeger mocht je op zondag niet fietsen, tegenwoordig mag alles. Je kunt zelfs op zondag gaan winkelen. Bij mij in de kerk wordt er om de veertien dagen ook van alles verkocht op zondag. Dan denk ik: gaan we daar niet te ver mee? Het is wel voor een goed doel, maar toch. Zondag is zondag voor mij. Dan moet je geen winkel opendoen, dan moet je om de medemens denken. De Bijbel klopt. Dat heb ik ervaren toen ik in Israël was. De Olijfberg en Gethsemane, daar is het nog net zoals het in de Bijbel staat. Dat bewijst het voor mij.”

Solus Christus – alleen Christus

“Dat we in deze wereld door lijden heen moeten, zal de bedoeling zijn. Christus heeft ook veel geleden. In de oorlog zag ik veel verdriet om me heen. Honderden mensen zijn van de honger gestorven. Zelf ben ik twee keer van Harderwijk naar Friesland gelopen. We hoorden dat daar kindermeel was. Ik liep op het laatst op blote voeten door de sneeuw omdat mijn schoenen kapot waren. Vreselijk. Maar er was wel verbroedering, je hielp elkaar. De kerk deelde voedsel uit, net als de voedselbank nu. Wij brachten eten bij gezinnen waar onderduikers zaten. Als je dan onderweg was met spullen, moest je goed kunnen liegen tegen de Duitsers. Ik ben drie keer op het stadhuis ontboden omdat ze me niet vertrouwden. Op een keer nam ik een Joods gezin mee naar huis dat weg moest omdat er in die buurt iemand was doodgeschoten door het verzet.

Mijn moeder was boos op me. ‘Waar begin je aan’, zei ze. Een ander Joods gezin dat in onze buurt woonde werd op het laatst nog verraden. 7,50 gulden kreeg je voor een Jood. Ik zou het nooit gedaan hebben. Het was een rottijsd.”

Soli Deo gloria – alle eer aan God

“Toen ik voor de Duitsers moest gaan werken, ben ik ondergedoken. Ik kwam terecht op een boerderij in de buurt van Assen. In Utrecht hadden we al stromend water en elektriciteit, maar daar was niets, alleen een pomp waar te weinig water uitkwam voor al die extra mensen die er woonden. Zo heb ik de oorlog overleefd, en ik leef nu nog. Dat ik elke dag gezond mag opstaan, komt niet door mij hoor. Ik krijg het van boven, maar ik zeg altijd: ik moet het wel goed houden. Ik heb een kinderlijk geloof, ik bid snel voor dingen. Mijn man is 37 jaar geleden overleden en onlangs verloor ik onderweg een armband die ik van hem kreeg. Terwijl ik die zocht, bleef ik maar bidden: ‘Lieve Heer, mag ik alstublieft mijn armband terug?’ Na een uur vond ik hem weer, hij lag zomaar op de stoep, vlak bij een school, en het was midden op de dag! Ik was zo blij, ik noem dat een wonder. Als ik ’s avonds veilig thuiskom, dank ik God. Ik betrek Hem overal bij. Hij is mijn leven. Wie ben ik? Van Hem moet ik het hebben.”

'Ik krijg het van boven, maar ik zeg altijd: ik moet het wel goed houden'

Wie is Koosje Heijkoop?

Koosje Heijkoop werd in 1916 geboren. Haar man en kinderen zijn al overleden, net als haar 21 broers, zussen, zwagers en schoonzussen. Zelf is ze nog steeds kerngezond. Ze woont zelfstandig in een flat in Utrecht. Sinds de Marcuskerk in Utrecht – tot haar verdriet – gesloten werd, leeft ze mee met de protestants-oecumenische Nicolaïkerk. In haar kerk neemt ze nog steeds deel aan activiteiten, ze schenkt koffie en doet af en toe mee aan een dansgroepje. In het kader van een langjarige studie naar honderdplussers wordt Koosje Heijkoop wetenschappelijk gevolgd. Ze weet gedetailleerde verhalen te vertellen over vroeger. Ze werd geïnterviewd in het *Algemeen Dagblad* en was al eens te gast bij het televisieprogramma *De Wereld Draait Door*.

Pannenkoekjes bij het paasontbijt

Misschien denkt u bij een paasontbijt vooral aan eieren. Maar pak deze Pasen eens uit met iets héél anders: havermoutpannenkoekjes met banaan. Ook lekker bij een ander ontbijt, natuurlijk.

Bereiding

- 1 Verwarm de oven voor op 100 °C. Maal de havermout in een keukenmachine fijn tot meel. Meng het samen met de bloem, bakpoeder, suiker en een snufje zout in een kom. Giet de helft van de melk erbij en roer het met een garde goed door elkaar. Voeg het ei en de rest van de melk toe en roer tot een dik beslag.
- 2 Verwarm een klontje boter of olie in een koekenpan. Schep drie hoopjes beslag in de pan. Zodra de pannenkoeken belletjes aan de bovenkant krijgen, keert u ze om. Bak ze nog even kort door tot ze aan beide zijden goudbruin zijn. Houd ze warm in de oven en ga zo door tot het beslag op is.
- 3 Snijd nu de bananen in dunne plakjes en bak ze in dezelfde pan tot ze bruin en gekaramelliseerd zijn.
- 4 Leg de havermout-pancakes en de gebakken banaan op de borden of in een schaal. Schep er een lepel yoghurt op en bestrooi ze met wat kaneel en gehakte pecannoten.

'De Heer is waarlijk opgestaan!'

Ieder jaar op Eerste Paasdag dekt de Protestantse Gemeente Venlo de tafels voor een feestelijk paasontbijt. "We besteden daar echt aandacht aan", vertelt Karin Groenewoud, die het ontbijt al meerdere keren heeft georganiseerd namens de Pastorale Raad. "Overal staan mooie bloemstukjes en er zijn lekkere broodjes en beleg." Er komen zo'n veertig mensen, van jong tot oud. Vooral mensen uit de gemeente, maar soms ook familieleden die bijvoorbeeld bij hen logeren. Maar het is meer dan alleen een gezellig ontbijt. Karin: "We beginnen buiten bij een open vuur. Daar spreken we met elkaar uit dat de Heer waarlijk is opgestaan. Dat is de kern van ons ontbijt."

Mensen zien dat ook letterlijk terug als ze aan tafel gaan. We hebben voor iedereen bijvoorbeeld een bladwijzer waarop staat: 'De Heer is waarlijk opgestaan!'" Het ontbijt eindigt met een lied. Dat lied wordt ieder jaar uitgekozen door iemand die mee-eet. "Zo hebben allerlei mensen op de een of andere manier een taak bij het ontbijt." Wat er over is na het eten wordt uitgedeeld aan mensen die dat goed kunnen gebruiken. Soms zijn dat mensen uit de gemeente, maar het kan ook een goed doel buiten de kerk zijn. Zoals de voedselbank, waarmee de diaconie goede contacten heeft. Er wordt dus niets verspild. Ook het geld dat overblijft van de vrijwillige bijdragen voor de onkosten gaat naar een goed doel. "De maaltijd is heel feestelijk, het is een echte ontmoeting voor gemeenteleden. En dat terwijl we vieren dat het Pasen is. Mooier kan toch eigenlijk niet?"

Bekijk ook het filmpje op petrus.protestantsekerk.nl.

Gratis kookboekje

Dit recept komt uit het kookboekje *Aan tafel*, met verschillende recepten uit landen waar Kerk in Actie werkzaam is. U kunt het gratis aanvragen via protestantsekerk.nl/kookboek.

Pannenkoekjes

Ingrediënten voor ca. 4 pers.

75 g havermout.
75 g bloem
1 zakje bakpoeder (ca. 7 g)
snufje zout
1 tl rietsuiker
1 ei
175 ml melk
boter of olie om te bakken
2 bananen, gepeld
4 el (Griekse) yoghurt
kaneel
handje pecannoten (gehakt)

extra nodig: keukenmachine

Ingrediënten voor ca. 32 pers.

600 g havermout
600 g bloem
8 zakjes bakpoeder (ca. 56 g totaal)
snuf zout
8 tl rietsuiker
8 eieren
1,4 l melk
boter of olie om te bakken
16 bananen, gepeld
ca. 650 ml (Griekse) yoghurt
kaneel
ca. 200 g pecannoten (gehakt)

extra nodig: keukenmachine

Tekst: Roelien Smit

Op adem komen in De Herberg

Overbelast en opgebrand, te vaak over de eigen grenzen
gegaan? In Pastoraal Diaconaal Centrum De Herberg kunnen
mensen tot rust komen. Het herstellingsoord is een tijdelijk thuis
waar pastorale zorg centraal staat.

De Herberg staat op landgoed De Pietersberg in Oosterbeek,
aan de rand van het bos. Het is een geliefde plek om te wandelen
en te fietsen.

Arjen Grobbee leidt een bijbelbespreking met de gasten.
Ook voor geestelijke gesprekken kunnen zij terecht bij
hem en de andere pastoraal begeleiders.

Meer weten?

Gasten uit het hele
land kunnen bij
De Herberg terecht voor
pastorale gesprekken,
bijbelbesprekingen,
persoonlijke aandacht,
ontspanning en een
cursus 'Jij en de ander'.
Het christelijke herstellings-
oord springt in als iemand
meer nodig heeft dan de
pastorale en diaconale
zorg van de plaatselijke
gemeente kan bieden.
De Herberg werkt vanuit
de gereformeerde traditie.

» pdcdherberg.nl

Veel werk bij de Herberg wordt
gedaan door vrijwilligers. Zoals Robert,
die elke week komt koken.

De Herberg in cijfers

198 vrijwilligers

1983

Jaar van oprichting

Jaarlijks 201 gasten

Verblijf duurt
gemiddeld
29 dagen

Steun van
482 kerken

'Ik kan er niet onderuit dat God bestaat'

Ik geloof

Kinderen en jongeren vertellen open en eerlijk over hun zoektocht naar God.

Geloven en naar de kerk gaan is er bij Eline Rook-van Baaren (23) uit Bodegraven met de paplepel ingegoten. Nu ze getrouwd is, zet ze die gewoonte voort in een nieuwe gemeente. Al is het wel even zoeken naar een thuisgevoel.

“Als kind ging ik al met mijn ouders naar de zondagse diensten in onze dorpskerk. Ik voelde me er thuis en als jongere gehoord. Ik ging naar de zondagsschool, club, catechisatie en jeugdvereniging. Het was niet zo dat dat allemaal verplicht was. Naar de kerk gaan vond ik gewoon nooit vervelend.”

Bubbel

“Vorig jaar trouwde ik met Wilrik en verhuisden we naar Bodegraven. Het was wennen in de nieuwe kerkelijke gemeente. Je opnieuw gaan thuis voelen kost tijd. Ik merk nu dat het echt belangrijk is dat een kerk gastvrij is voor nieuwkomers. Als je weet dat je welkom bent, voel je je gezien en wordt de gemeente eerder een thuis.

Ik leef best in een christelijke bubbel. Ik werk op een christelijke basisschool, ga naar de kerk, heb christelijke vrienden. Onze burens zijn niet gelovig. Ze weten wel dat wij naar de kerk gaan en dat geloof belangrijk is voor ons, maar ze hebben zelf zoiets van ‘kom er alsjeblieft niet mee naar mij’. Mensen zijn vaak wel nieuwsgierig waarom je als christen iets op een bepaalde manier doet. Als je mensen met liefde en respect behandelt, straalt je ook iets uit als christen.”

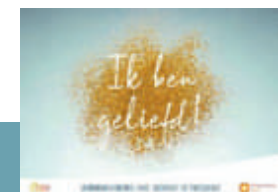
Leiding

“Geloven is iets waar ik iedere dag wat mee doe. Ik lees uit de Bijbel, bid voor het eten en voor het naar bed gaan,

dat soort dingen. Natuurlijk is het af en toe ook moeilijk, bijvoorbeeld om echt de tijd te nemen voor stille tijd. Ik vind het prachtig om op school aan de kinderen te kunnen meegeven dat er een God is die er altijd voor je is. Je kunt er toch niet onderuit dat God bestaat? Het gaat er bij mij niet in dat er ‘niets’ zou zijn. Kijk maar eens naar de lucht, er moet toch Iemand zijn die daar ‘achter’ zit? Door mijn geloof ervaar ik Gods leiding in mijn leven. Als het niet meezit, kan ik er altijd op terugvallen.”

Fundament

“Ik hoop dat we als kerk de balans houden tussen wat God van ons vraagt over kerk-zijn en de manier waarop we nieuwe dingen de kerk binnenhalen. En dat de Bijbel het fundament blijft.”

Bestel gratis!

Meer geloofsverhalen van jongeren en kinderen leest u in *Ik ben geliefd*. In deze uitgave van Jong Protestant staan ook tips voor een goed gesprek. Bestel het gratis via jop.nl/geliefd.

De vraag

Iedereen heeft vragen over geloven en over de kerk. In deze rubriek kunt u uw vraag voorleggen aan andere lezers.

Plek in huis

"Het helpt mij om in mijn huis letterlijk plek te maken voor God. Bij de ingang van de huiskamer hangt een kruisje, in de kamer zelf hangt een icoon, en op mijn werkkamer is een plek om te bidden. Daar kan ik gaan zitten en stil worden. Ik steek dan een olielampje aan dat ik ooit meenam uit Taizé en probeer me te concentreren op Gods aanwezigheid."

- Rebecca Onderstal, Houten

Kwestie van gewoontevorming

"Ik heb twee vaste momenten om te bidden: 's ochtends en 's avonds. 's Ochtends komt de dag in het gebed langs en vraag ik om wijsheid, vertrouwen en liefde. 's Avonds kijk ik terug en verwoord ik mijn dankbaarheid. Volgens mij is het een kwestie van wil en gewoontevorming: je hoeft 's morgens alleen de wekker tien minuten eerder te zetten. Het brengt rust in mijn dag."

- Ties Havinga, Ede

Ik ga bijna elke zondag naar de kerk, maar thuis bid ik eigenlijk nooit. Dat zou ik wel willen, maar ik vind het lastig om een goed moment te vinden. Hoe doen anderen dat?

App

"Ik volg de app van Bidden Onderweg. Dat stimuleert me om na te denken over de passage die gelezen wordt en over de vragen die gesteld worden.

Aan het einde bid ik kort."

- Frida van Til, Groningen

Prevelen

"Ik bid vaak op de fiets. Mensen zien me wellicht prevelen als ze me tegenkomen ..."

- René Droger, Utrecht

Volgende keer:

De onderlinge gesprekken in mijn kerk zijn vaak gezellig, maar wel wat oppervlakkig. Ik zou in de gemeente graag meer in gesprek willen over geloofsvragen. Hoe kan ik de diepte opzoeken?

Herkent u dit en wilt u delen hoe u hiermee omgaat? Stuur uw reactie (max. 100 woorden) uiterlijk 28 februari naar petrus@protestantsekerk.nl.

Ook een vraag? Mail die in maximaal 100 woorden naar petrus@protestantsekerk.nl. De redactie behoudt zich het recht voor om vragen en antwoorden te selecteren en in te korten.

Muziekagenda

Ook een bijzonder muzikaal evenement in uw kerk? Geef het door via petrus@protestantsekerk.nl. Niet alle concerten kunnen worden opgenomen, de redactie maakt een selectie.

Februari 2020

Diverse data en locaties
De Oden van Salomo en de Zandtovenaer
zingenindekerk.nl

Win de nieuwe paas-cd van Pearl Jozefzoon

Voor Pearl Jozefzoon is de Veertigdagentijd de meest indrukwekkende periode van het jaar. Ze heeft diverse bestaande songs voor een cd waarmee ze mensen bewust wil maken van Gods onvoorwaardelijke liefde. De cd winnen? Doe mee via petrus.protestantsekerk.nl/win.

16 februari 17.00 uur
Kruiskerk, Amstelveen
Muzikale Vespers, 'Gott hilf mir, denn das Wasser geht mir bis an die Seele' (D. Buxtehude)

Diverse data en locaties
Pasen met Pearl Jozefzoon
zingenindekerk.nl

Maart 2020

Diverse data en locaties
Paasconcert met The Psalm Project
zingenindekerk.nl

15 maart 13.00 uur
Protestantse kerk aan De Brink, Cothen
Vocaal Ensemble Multiple Voice

22 maart 15.00 uur
Dorpskerk, Abcoude
Johannes Passion BWV 245

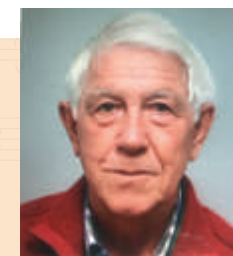
April 2020

4 april 20.00 uur
Hervormde Kerk, Kapelle
Koor- en samenzangavond

18 april 16.30 uur
Cunerakerk, Rhenen
Evensong met Blackburn Cathedral Choir

19 april 14.00 uur
Paaskerk, Oss
Harpiste Regina Ederveen

'Ondanks alle verlies ben ik een opgewekt mens'

Geen kerk zonder muziek. Welk lied zingen mensen graag in de kerk?

Hij heeft eigenlijk meerdere 'mooiste liederen', maar één heeft een heel speciale betekenis voor Ko Adriaanse (77), lid van de Protestantse Gemeente Oost-Souburg. Dat is lied 487 uit het *Liedboek voor de kerken* (1973): 'De Heer heeft mij gezien en onverwacht ...' 'Ik heb mijn eerste vrouw verloren door ziekte. We zongen dat lied bij het lezen van het in memoriam in de kerk, de zondag na haar overlijden. Het lied roept zoveel emotie bij me op omdat ik het mijn vrouw zo had gegund dat ze haar kleinkinderen had zien opgroeien. Ze heeft alleen de

oudste kort meegemaakt, drie maanden. Dat komt altijd boven bij het zingen van dit lied. Halverwege houd ik op, dan kan ik niet verder." Ko heeft dat ook bij 'Ga met God en Hij zal met je zijn', lied 416 uit het *Liedboek, zingen en bidden in huis en kerk* (2013). "Mag ik die ook nog noemen? Ik heb al veel mensen in mijn kring verloren, mijn dochter werd maar 46 jaar. Desondanks ben ik een opgewekt mens. Ik geloof dat we bij God mogen horen en dat het daar ook goed is. Daar leef ik uit." 🐦

Protesteren bij de poort

Weer of geen weer, elke maand komen vrijwilligers samen bij de hekken van de detentiecentra in Zeist en Rotterdam.

Voor een wake, met een gebed, een lied of een gedicht.

Achter de tralies zitten afgewezen asielzoekers – ook kinderen – in afwachting van hun uitzetting.

“Wij laten een tegenstem horen.”

Henk Willemse

(midden)

Leeftijd: 68 jaar

Woonplaats: Rotterdam

Deelnemer aan de wake bij Detentiecentrum Rotterdam, lid van de Bezoekgroep Asielzoekers Rotterdam.

“Onze wakes zijn een protest. Met liederen en verhalen uiten we onze onvrede over het Nederlandse vreemdelingenbeleid. Mensen mogen niet opgesloten zitten enkel omdat ze geen geldige papieren hebben. Ze kunnen ‘s nachts hun cel niet uit en krijgen handboeien om bij het uitzetten. Schandalig. Tijdens de wakes herdenken we ook altijd de slachtoffers, zoals vluchtelingen die op zee zijn omgekomen. We noemen hun namen en houden een minuut stilte. We doen dit als Bezoekgroep Asielzoekers Rotterdam al sinds 2005, toen het detentiecentrum bij vliegveld Zestienhoven geopend werd. We hoorden dat er kinderen opgesloten zaten en hebben ze sinterklaascadeautjes gebracht. Bijna meteen zijn ook de wakes begonnen, elke eerste zondag van de maand. We vormen een hechte groep van zo’n 40 mensen. De kracht van de wakes is elkaar bemoedigen, de gedetineerden steunen en een signaal geven richting de overheid. Het effect is moeilijk uit te drukken. Misschien zouden we beter voor het stadhuis kunnen staan, maar dan zien de gedetineerden ons niet meer. Ik vind dat er vanuit kerken meer protest zou mogen zijn tegen deze ongewenste situatie. Jezus gaf het goede voorbeeld: liefde geven en recht doen aan de zwakke. Mensen als Martin Luther King en Nelson Mandela volgden Hem. Dat helpt mij de moed erin te houden.”

Herman van Veelen

(met geel hesje)

Leeftijd: 29 jaar

Woonplaats: Amsterdam

Deelnemer aan de wake bij Detentiecentrum Zeist, lid van de oecumenische Dorothy-gemeenschap, die zich inzet voor een betere samenleving.

“Als kind deed ik al mee aan de wakes bij het detentiecentrum op Schiphol. De vluchtelingenafdeling daar is in het najaar van 2018 gesloten. Toen stopten de wakes ook. Tijdens de wake liepen we altijd langs de gevangenis en zwaaiden naar de mensen binnen. Dat echte contact was belangrijk. De asielzoekers waren blij dat

niet iedereen hen het land uit wilde hebben. En voor de deelnemers was het goed om hen echt te zien. Daardoor drong het besef van de onmenselijkheid dieper door. Nu neem ik zo’n vier keer per jaar deel aan de wakes bij het detentiecentrum in Zeist. Door de hekken is er geen direct contact mogelijk. We staan voor de poort en bidden en zingen samen, iedere eerste zondag van de maand. Een trouwe kern van zo’n 30 mensen is er altijd, ook bij stromende regen. Elke eerste zondag in november houden we een Allerzielen-herdenking in de Mozes en Aaronkerk in Amsterdam. Hiermee herdenken we de vluchtelingen die aan Europa's buitengrenzen zijn overleden. De wakes zijn een tegenstem: tegen het vastzetten van mensen die niets misdaan hebben. Dat is in strijd met de grondwet. Ik zie mijn bijdrage hieraan als mijn meest nuttig bestede tijd.”

Binte Roda

Leeftijd: 89 jaar

Woonplaats: Baarn

Organisator en deelnemer aan de wake bij Detentiecentrum Zeist, lid van de Basisgroep Baarn-Soest.

“Bij de brand in het detentiecentrum op Schiphol-Oost in 2005 stikten elf mensen in de rook. De anderen werden zonder psychische bijstand overgebracht naar Detentiecentrum Zeist. Dat was het signaal voor een inwoner van Zeist om in actie te komen tegen de onmenselijke situatie. Ze trommelde mensen op voor een eerste wake bij de toegangspoort van het detentiecentrum. Inmiddels doen we dit al veertien jaar, elke

eerste zondag van de maand. We zingen dan ‘Als alles duister is’ en we leggen bloemen neer als een getuigenis van menselijkheid. Samen verwoorden we de ellende. Het is de kerk van Christus die we daar meemaken. Elke zondag gaat er een bloemengroet met gebeden, gedichtjes en bemoedigingen van een van de regionale kerken naar het detentiecentrum, ook vanuit onze Paaskerk. We horen dat gedetineerden vragen of we er alsjeblieft mee willen doorgaan. Of de wakes effect hebben? Ik denk dat er ongemerkt iets doorsijpelt, ook door de regelmaat. Maar ik blijf dit werk doen omdat er nog zoveel niet klopt. Als je hoort wat mensen meemaken! Vanwege mijn leeftijd is de continuïteit wel een punt van aandacht. We willen de kring flink uitbreiden, zodat we kunnen blijven waken. Gelukkig doen er ook jongere mensen mee, maar er is ruimte voor meer! Ons werk blijft hard nodig.”

84% kans dat u terwijl u dit leest uw smartphone bij de hand heeft.

Alles wat we belangrijk vinden staat op de smartphone. Een samenwerking van Donkey Mobile met de PKN maakt het voor uw gemeente mogelijk het beste uit mobiel te halen.

Nieuwsgierig? Ga snel naar www.donkeymobile.app/pkn

Donkey Mobile
WIJ GELOVEN IN DE TOEKOMST VAN DE KERK

DE WANDELMAAT
Klooster - en Pelgrimswandelingen

De Wandelmaat, kloosterreizen

Hierbij verblijft u in een klooster en maakt u onder leiding van een gids prachtige wandelingen in de natuur. Het gaat daarbij om stilte, ontmoeten, onthaasten en verwondering.

Meer weten: www.dewandelmaat.nl

Helpt u ouderen te blijven lezen?

Heeft u een hart voor ouderen en wilt u ze helpen om te voorkomen dat ze in een isolement geraten? De CBB zoekt consulenten!

Als consulent gaat u op bezoek bij ouderen die het moeilijk vinden om over te stappen naar passende leesvormen. Hiervoor krijgt u de nodige begeleiding en een vrijwilligersvergoeding.

Wilt u ouderen helpen om te blijven lezen? Bel dan naar 0341 - 56 54 77 of mail naar consulenten@cbb.nl

Postbus 131, 3850 AC Ermelo
Paul Krugerweg 39, 3851 ZH Ermelo • 0341-56 54 77
WWW.CBB.NL • klantenservice@cbb.nl

BRAILLE.NL LEESBUTLER.NL TESTJESTEM.NL

Mobiel pastoraat

De komst van het mobieltje heeft veel veranderd in mijn werk. Zat het personeel aan boord voorheen verlegen om een praatje, tegenwoordig is dat om een simkaartje. Als ik ze er eentje geef, is het daarna alsof ik praat met iemand die nodig naar de wc moet. Ze willen zo snel mogelijk contact opnemen met hun familie.

Zelf heb ik ook veel aan mijn mobiele telefoon. Het is nu makkelijker om contact te houden met zeevarenden. Zo krijg ik foto's opgestuurd van (pasegeboren) familieleden, of van een barbecue met vis die ze net gevangen hebben. En op mijn beurt maak en stuur ik filmpjes met korte preekjes. Als reactie daarop krijg ik regelmatig de vraag om voor iemand te bidden.

Pas vroeg een zeevarende me om naar zijn schip te komen. Hij weet dat ik met mijn mobiele telefoon geld kan verzenden. De man moest geld overmaken voor de behandeling van de maagzweer van zijn vrouw. Het bedrag dat hij me gaf, kon twee minuten later worden afgehaald in de Filipijnen. Toen de situatie van zijn vrouw verslechterde, besloot de man naar huis te reizen. Met mijn telefoon kon ik plotseling op

virtueel ziekenbezoek. Helaas mocht de behandeling niet baten. Bij het beeldbellen zag ik op een gegeven moment niet meer het ziekenhuis, maar een woonkamer waarin de overledene lag opgebaard.

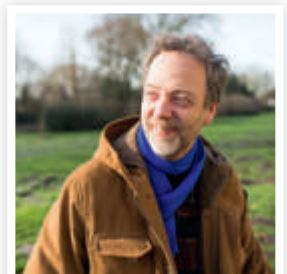
'Ik sprak met hen over de glimlach op het gezicht van de overledene'

Eerst gaf de man me een blik in de kist. Daarna werd ik voorgesteld als 'dominee'. De telefoon ging rond en ik kon met de moeder en de broer van de overledene spreken. Over de moeite om te accepteren wat er was gebeurd. En over de glimlach op het gezicht van de overledene toen het lijden was volbracht. Ik had nooit gedacht dat ik mensen op deze manier van dienst kon zijn ...

Inmiddels is deze man weer terug op zee. Hij had geld geleend voor de medische behandelingen. Nu werkt hij om alles terug te betalen. Hopelijk mag ik hem – na dit bijzondere digitale contact – weer in levenden lijve ontmoeten in de haven van Amsterdam.

Léon

Of het nu gaat om een vissersboot of een zeeschip, het leven aan boord is hard werken, daar zou de apostel Petrus over mee kunnen praten. Ds. Léon Rasser, havenpredikant in Amsterdam, fietst dagelijks naar het Westelijk Havengebied. Daar meren jaarlijks zo'n vijfduizend schepen aan. Hij biedt praktische hulp, maar ook een luisterend oor. Want zeelieden kampen vaak met eenzaamheid en heimwee.

Foto's: Xander de Rooij en Jan Vašek/Pixabay

Na jaren weer in de kerk

Door een ziekte of handicap kunnen sommige gemeenteleden niet meer naar de kerk komen. Speciaal voor hen organiseert de diaconie van de Protestantse Gemeente Hillegom ontmoetingsdiensten. Medegemeenteleden en een rolstoeltaxi halen hen op. Er is ook een verpleegkundige aanwezig voor als er iets niet goed gaat. "Mensen zijn soms jaren niet in de kerk geweest", weet Hanneke Vijfhuizen, een van de organisatoren. "Maar het is de plek waar ze als kind al kwamen, getrouwd zijn en hun kinderen hebben laten dopen ..."

Ontmoetingsdienst in cijfers

35

Gemiddeld aantal bezoekers

Van start gegaan in 2017

7

Leden van de werkgroep

25

Vrijwilligers

Tot nu toe 4 diensten

Speuren in de paasnacht

Wat is de sleutel tot het paasmysterie? In de paasnacht van vorig jaar gingen jongeren op Schouwen-Duiveland de PaasChallenge aan, op zoek naar het antwoord. Met een duistere Romein, een maaltijd met onbekenden en een verrassende uitkomst. Een nacht om nooit te vergeten.

“Wat is dat voor auto daar?”
“Ja, vreemd toch, als je daar zo laat met je lichten aan in een lege polder staat?”
De jongeren, die snel door het donker fietsen, vertrouwen het zaakje niet. De berm in? Omrijden? Wat doen we? Het blijkt ‘een Romeinse soldaat’ die de groep in de gaten houdt. Een fakkel in de verte wenkt hen. De vriendengroep wordt verwacht in ‘het paleis’.

Strafpunten

Het is de nacht van Stille Zaterdag op Pasen. Jongeren uit de protestantse gemeenten in Zonnemaire, Nieuwerkerk en Zierikzee én een paar jongeren van buiten de kerk doen mee aan de PaasChallenge. Rustig zal het niet worden, zoveel weten ze. Ze krijgen allerlei opdrachten op zeven verschillende locaties.

De jongeren beleven het paasverhaal door het doen van fysieke opdrachten, en door puzzels en raadsels op te lossen. Daarvoor gaan ze naar locaties die staan voor het avondmaal, Gethsemane, het paleis, Golgotha en de opstanding. Met behulp van gps-coördinaten moeten ze zelf de locaties vinden. Dat alleen al maakt het spannend. Maar er is meer: maak je een fout bij een puzzel of verlies je een spel, dan krijg je strafpunten. Wat de jongeren níét weten, is dat deze strafpunten aan het einde van de nacht de oplossing vormen voor het paasmysterie. Hoe vaker je verliest, hoe eerder je wint.

Knakworsten

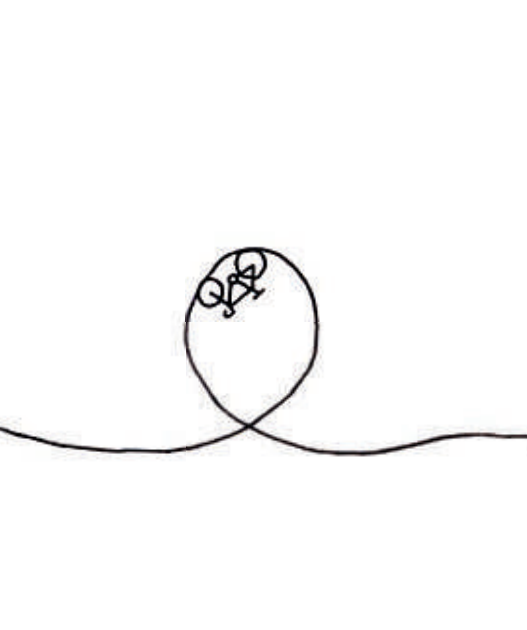
Marjan Riedijk, predikant in Zonnemaire, heeft de gps-coördinaten uitgezet op verschillende boerderijen in

de Zeeuwse polder. Op de eerste locatie zitten de jongeren om de tafel als de vriendengroep van Jezus. Ze delen brood en knakworsten en leren elkaar kennen. Er hangt iets in de lucht, dat voelen ze allemaal. De jongeren doen fanatiek mee als er een puzzel opgelost moet worden. Maar als er net even te weinig tijd is, krijgen ze toch strafpunten. “Als we vijf minuten langer hadden gehad, was het ons gelukt!” verzucht Tamara (13). En daar gaan ze alweer, op de fiets naar de volgende boerderij. Soms is een boer nog op en staan er fakkels in de tuin. Op een ander adres kunnen ze de kantine gebruiken.

Wassen in onschuld

Moeder Maria spreekt de jongeren regelmatig toe via een videoverbinding. Zij is bang dat Jezus zal worden gekruisigd.

‘Dit blijft je bij. Als ik 80 ben, weet ik dit nóg’

Daarom daagt ze de jongeren uit om voldoende steekpenningen te verzamelen en deze in het geheim aan de Romeinen te geven. Maar de opdracht eindigt met een strafpunt. Als de jongeren de keuze krijgen om Jezus of Barabbas vrij te laten, kiezen ze voor Barabbas. Ze geven de kom met water door en alle jongeren wassen hun handen in onschuld, zoals Pilatus. Het water laat hen ervaren hoe ver dit eigenlijk gaat. “Maar”, denkt Ben (15), “ook als we voor Jezus hadden gekozen, dan was Hij later waarschijnlijk alsnog gekruisigd omdat de opgehitste mensen Hem dood wilden maken.”

Brief van Jezus

Op een andere locatie ontvangen de jongeren een brief van de lijdende Jezus. Hij vraagt ze om Hem te vertrouwen, ook al kiest Hij ervoor om te verliezen en

te sterven. Alle jongeren schrijven een persoonlijke brief aan Jezus. Hierin verwoorden ze hoe zij omgaan met verliessituaties in hun leven. De brieven leveren ze in. Met Pinksteren zullen ze deze weer ontvangen, met de opdracht ze te herlezen en dan te begraven. In het bijzondere papier zijn zaadjes verwerkt die dan tot bloei komen. Als de ochtend eindelijk gloort, liggen de jongeren in een boerenschuur, nog steeds klaarwakker. Het is tijd voor de ontknoping. Maria legt uit dat ze door te durven verliezen, juist kunnen winnen. Verliezen doet pijn, maar het kan je wel verder brengen in het leven. De jongeren zijn totaal verbouwereerd als blijkt dat ze ondanks al die strafpunten toch winnaars blijken te zijn. “Dat is echt omdenken”, vindt Sara (12). Na een ontbijt worden de jongeren opgehaald en

haast Marjan Riedijk zich naar huis. Nog een kleine anderhalf uur slaap, en dan de paasdienst. “Als ik 80 jaar ben, weet ik dit nóg”, zegt Sofie (12) enthousiast. “Dit is een ervaring die je je hele leven bijblijft.” 🐣

**In verband met de privacy zijn de namen van de jongeren gefingeerd.*

Ook meedoen aan de PaasChallenge?

Voor jeugdgroepen (12-18 jaar) is er dit jaar weer een PaasChallenge: een spannend spel met puzzels, spellen en gesprekken in de nacht voor Pasen. Naast de PaasChallenge LARGE (waarbij ze de hele nacht opblijven) is er ook een korte variant: de PaasChallenge SMALL (één uur). Deze versie kan op één locatie worden gespeeld.

» jop.nl/paaschallenge

Tekst: Marian Timmermans | Foto: Dirk-Jan Gijlterma

De keuze van Janneke Plantinga

Toen Jezus hem riep, liet Petrus zijn netten meteen liggen.

Welke keuzes maken gelovigen

van nu als ze Jezus in hun dagelijks leven willen volgen?

Janneke Plantinga, blogger

voor MijnKerk.nl, ‘vast’ elke

Veertigdagentijd met haar gezin.

Ze doet dat telkens op een

andere manier.

Waarom heeft u deze keuze gemaakt?

“Door het vasten ervaren we wat het is om iets te missen. Tegelijkertijd brengt het ons dichterbij elkaar. We kiezen altijd samen hoe we gaan vasten: bijvoorbeeld geen vlees of snoep. Vorig jaar hebben we de keuze gemaakt om iets wél te doen. Elke dag stuurden we iemand een kaartje met een mooie boodschap.”

Hoe komt u erbij om hiervoor te kiezen?

“Je vindt verdieping in het dagelijkse vasten – en in zoiets als het samen bedenken wie je een kaartje wilt sturen. En we staan hierdoor ook heel bewust stil bij wat Jezus voor ons heeft gedaan.”

Is het moeilijk om vol te houden?

“Afgelopen jaar werd het wel steeds moeilijker om te bepalen wie een kaartje zou krijgen. Op een avond zei een van onze kinderen: ‘Dan geven we het toch aan de boodschappenbezorger?’ Die vond het heel bijzonder en we raakten in gesprek over Pasen en de Veertigdagentijd. Toen hij wegging, zei hij: ‘Ik ga ook voor jullie bidden.’ Zoiets gebeurt juist als je denkt: waar doe ik dit voor?”

Heeft u tips?

“Wat je ook kiest: maak het niet te groot, want het duurt wel veertig dagen.”

Ook vasten in de Veertigdagentijd? Bestel de gratis Vastenkaart via kerkinactie.nl/40dagentijd.

‘Het vasten brengt ons dichterbij elkaar’

Over een andere boeg

Jezus leerde Petrus en de andere discipelen al vroeg 'omdenken'. Is er een probleem? Gooi je net dan eens over een andere boeg (zie Joh. 21:6). Een verhaal over een kerk die lef toont.

Al die ellende in de wereld, daar wilde de Protestantse Gemeente Hoogland iets aan doen. Collecteren vond men niet genoeg, want “armoede wordt mede veroorzaakt doordat wij op te grote voet leven”. Dus kwamen er zonnepanelen, ledlampen en een eigen moestuin.

‘Sorry, we zijn met het vliegtuig geweest’

“Sorry, we zijn met het vliegtuig geweest.” Dat horen Johan van Dalen en Gees Hummel van wijkgemeente De Inham steeds vaker als gemeenteleden terugkomen van vakantie. Ze kunnen er wel om lachen. Maar het zegt iets over de duurzaamheidsbeweging die hun werkgroep ‘De Groene Inham’ in gang heeft gezet.

Steeds gedrevener

“Als je alle narigheid in de wereld op je laat inwerken, realiseer je je dat die mede veroorzaakt wordt doordat wij hier in het Westen op te grote voet leven”, daar werd Gees Hummel zich ongeveer vijf jaar geleden van bewust. “We zeiden tegen elkaar: opkomen

voor de armen begint bij onszelf!” Hummel benaderde Johan van Dalen en twee anderen, en samen vormden ze de werkgroep ‘De Groene Inham’. “We deden veel inspiratie op bij de website van Groene Kerken. Zo vervingen we onze schoonmaakmiddelen, koffie en avondmaalswijn door verantwoorde varianten. We wilden ook graag zonnepanelen laten leggen.” Dat was het moment om de hele gemeente erbij te betrekken. “Duurzaamheid moest niet enkel iets van ons clubje zijn. We waren benieuwd hoe het thema in de gemeente leefde. Daarom hebben we drie

keer op zondagmorgen na de kerkdienst een moment georganiseerd om ermee aan de slag te gaan. Dat deden we aan de hand van het spel ‘Duurzaamheid en Talenten’. Wat bleek? Iedereen heeft er wel iets mee. De zonnepanelen werden iets van de hele gemeente. Met verschillende acties hebben gemeenteleden tweederde van het bedrag bij elkaar gebracht.” Vervolgens werd de tuin rond de kerk aangepakt. Hummel: “Er stonden enkel bosschages. Zonde van die tachtig vierkante meter. We besloten om er groente voor de voedselbank te gaan verbouwen. Van de diaconie kregen we 250 euro om

spullen aan te schaffen. Drie gemeenteleden houden de tuin nu bij. Aardappelen, andijvie, tuinbonen, sla, boerenkool, prei en bieten: regelmatig worden er een paar kisten groente afgeleverd bij de voedselbank in Amersfoort.”

Positieve benadering

Op dit moment is De Inham bezig met een energiescan. Dus houdt de werkgroep zich bezig met een vraag als: moeten de tl-buizen door ledlampen worden vervangen, of wachten we eerst totdat ze kapotgaan? Wat ook kan: ledlampen aanschaffen en de tl-buizen bij een bouwkringloopwinkel brengen. En wat te doen met gas? Ondertussen blijft de werkgroep in gesprek met de gemeenteleden. Van Dalen: “We willen graag weten wat zij van ons verwachten. Vinden ze het leuk om mee te denken? Willen ze ook tips voor thuis? We organiseren

nog steeds af en toe een gespreksmoment na de dienst en dan bespreken we dit soort vragen. Daarvoor gebruiken we het boek van Babette Porcelijn, *De verborgen impact. Alles voor een eco-positief leven*. Positief: dát vinden we belangrijk. Het moet leuk zijn – niet iets wat moet. En iedereen moet mee kunnen doen, ook mensen die het niet zo breed hebben.” Dat duurzaamheid inmiddels iets is van de hele Inham wordt zichtbaar tijdens de jaarlijkse gezamenlijke boerenkoolmaaltijd – met vegetarische ‘rookworst’ en ‘spekjes’. Hiervoor gebruiken de koks een klein deel van de boerenkool uit de moestuin. “Zo betrekken we de gemeente op een leuke manier bij wat we doen”, zegt Hummel. De rest van de kool gaat – uiteraard – naar de voedselbank. 🐦

Ook een duurzame kerk?

Lees op de website van Groene Kerken hoe uw kerk aan de slag kan gaan met duurzaamheid. Wilt u ook een kerkmoestuin, maar is er geen grond? Kijk dan op pagina 33 hoe u een moestuinbak kunt maken.

» groenekerken.nl

‘Het moet leuk zijn – niet iets wat moet’

kerk
in actie

Heel Holland vast

Omdat we geloven in delen

Sta op... vast mee!

Vraag de vastenkaart aan op
www.kerkinactie.nl/vasten

Vasten is een beproefde manier om u voor te bereiden op Pasen. Kerk in Actie start een vastenactie om in de Veertigdagentijd extra aandacht te geven aan de naaste, dichtbij en wereldwijd. Zo delen we het goede nieuws van Gods liefde voor ons. Doet u ook mee?

Evangelisch
College

Deeltijdopleidingen,
cursussen en toerusting
voor volwassenen

Verdiep
je geloof

"Ik wil mijn kennis van de Bijbel verdiepen
en meer geworteld raken in mijn geloof."

Herm van Veen, student Opleiding Theologie

Bijbel
Theologie
Missionair Werk
Pastoraat
Jongerenwerk
Prediking
Leiderschap

- ✓ Veelzijdig studietoelaat
- ✓ Verschillende studieniveaus
- ✓ 60 leslocaties
- ✓ Geloofsopbouwend
- ✓ Gedegen onderwijs
- ✓ Praktijkgericht
- ✓ Interkerkelijk

Ontdek ons veelzijdige studietoelaat op www.evangelisch-college.nl

Hoe lief hebt u de zondag?

Wij beschouwen de zondag als een rijke zegen.
We zouden, uit eerbied voor Gods instellingen,
de rustdagviering graag op alle terreinen van
het leven in ere hersteld zien. Daarom zien
wij het als onze taak en roeping om onze
medemens te wijzen op het gebod van de Heere
inzake de wekelijkse rustdag.

Word vandaag nog lid en geef zo blijk dat u de doelstelling
van de vereniging onderschrijft en de zondagsrust en
zondagscheitiging u alles waard is. Al vanaf 1 euro per jaar
bent u lid van onze vereniging! U kunt zich opgeven via
info@verenigingzondagsrust.nl of door te bellen
naar (0317) 61 43 98. Ons kantoor is bereikbaar op
werkdagen tussen 9.00 en 16.00 uur.

Fred. van de Paltshof 15 3911 LA Rhenen T. (0317) 61 43 98 E. info@verenigingzondagsrust.nl
www.verenigingzondagsrust.nl IBAN NL98INGB0000878628

Ondertussen in Ghana:

NIEUWE KANSSEN VOOR JONGEREN

Ghana

DE GROTE STAD IS NIET
HET BELOOFDE LAND 68

Ghana

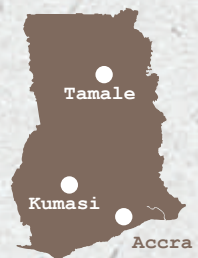
ARM OF RIJK
GEBOREN 72

Papoea

HOE VROUWEN HUN DORP
VERDER HELPEN 78

kerk
in actie

Dichtbij en ver weg: samen zijn wij de Kerk in Actie. Geïnspireerd door Jezus Christus willen wij delen wat
ons gegeven is. Om mensen hoop te bieden en tot hun recht te laten komen – in Nederland en wereldwijd.

Trek naar de stad lost armoede niet op

VAN STRAATMEISJE TOT KAPSTER

Kinderen die het beter hebben dan hun ouders. Dat is de situatie in veel Ghanese families. De welvaart in dit West-Afrikaanse land is de afgelopen decennia flink toegenomen. Toch is een beter bestaan voor veel Ghanezen nog ver weg.

Als je vanuit het geordende Nederland in de Ghanese hoofdstad Accra aankomt, is de overgang groot: drukkende warmte, toeterende auto's en daartussen allemaal mensen die spullen verkopen. Het verkeer in de stad staat geregeld vast, vooral tijdens het spitsuur. Op dat moment duiken ze op: vrouwen, jongeren en kinderen. Ze lopen langs de auto's in de hoop dat de bestuurders interesse hebben in hun flesjes water, bananenchips of huishoudelijke artikelen. Velen van hen komen uit het noorden van Ghana en zijn neergestreken in de sloppenwijken van Accra. Deze stad, met zo'n 2,4 miljoen inwoners, heeft een enorme aantrekkingskracht op met name jongeren uit het noorden, want in de stad is meer werk en dus meer geld te verdienen.

'God heeft een ander leven voor mij bedoeld'

Hokjes

De verkopers prijzen hun waren aan tussen de auto's en leven bij de dag: als ik genoeg verkoop, heb ik in elk geval vandaag eten, schoon water, onderdak en een wc. Velen van hen wonen in de wijk achter de markt van Accra. Het is er een wirwar van smalle straatjes waar je elkaar nauwelijks kunt passeren. Overal is drukte, geschreeuw en de geur van eten. De duizenden verkopers wonen in kleine hokjes van steen, hout of golfplaten, die dicht op elkaar staan. Ze lijken waterdicht, totdat het begint te regenen ... Stephanie (20) is een van de bewoners. Ze betaalt 5 euro per week voor een houten

hok van 2 bij 4 meter, zonder elektriciteit. Vanwege ongedierte gebruikt ze haar 'kamer' alleen om zich om te kleden en om er spullen te bewaren. Slapen doet ze nog liever buiten dan binnen. Stephanie is heel gedreven om haar huidige bestaan te veranderen. "God heeft een ander leven voor mij bedoeld", zegt ze. Van opvangcentrum Lifeline, partnerorganisatie van Kerk in Actie, krijgt ze training en begeleiding om haar droom waar te kunnen maken: een eigen kapsalon.

Vak leren

Lifeline ligt op de grens van de markt en de sloppenwijk waar Stephanie woont. Vanuit deze ommuurde oase van rust leggen medewerkers zoals Grace en Edna contact met meisjes die op straat werken. Het straatleven is hard, en vooral voor meisjes onveilig. Bij Lifeline kunnen ze een vak leren en zo uit hun situatie van armoede ontsnappen. Meisjes vanaf 14 jaar kunnen in het opvangcentrum kiezen uit kleding naaien, sieraden maken of het kappersvak leren. Dagelijks kunnen hier 250 straatmeisjes terecht. Kerk in Actie steunt de opleiding van 40 van hen. Stephanie heeft haar kappersdiploma al gehaald en loopt stage bij een kapsalon op de markt. "Ik heb nu een netwerk van mensen die me kunnen helpen", zegt ze. "Ik voel me beschermd door mijn nieuwe moeders en zussen van het opvangcentrum. Straks wil ik zelf een zegen zijn voor anderen."

Warmer en droger

Hoe ziet het leven er eigenlijk uit in het noorden, dat zovelen ontvluchten? Na een uur vliegen of 14 uur rijden kom je in de stad Tamale, waar het nóg warmer is dan in Accra, >

'Slapen doet ze liever buiten dan binnen'

maar ook droger. Hier zijn minder auto's, meer brommers en vooral veel overdekte motorfietsen op drie wielen, die als taxi fungeren. Moderne huizen en traditionele lemen hutten staan zij aan zij. Moskeeën roepen op tot gebed. Van het christelijke zuiden ben je opeens in het islamitische noorden. Bezoek je de omliggende dorpen, dan worden de wegen al snel onverhard. Hier wonen families op een compound: een aantal ronde of vierkante vertrekken die in een cirkel om een open binnenplaats zijn gebouwd. Op het erf is de keuken, waar ook de oogst wordt gedroogd. Naast slaapkamers is er een voorraadkamer en een plek voor dieren: kippen, geiten, eenden, honden, poezen.

Sociaal werkster in overleg met Stephanie en moeder.

De hele familie woont om de binnenplaats.

Het toilet staat vaak iets verderop. Water haalt men elders bij een pomp, uit een put of bij een dam. Slechts een enkeling heeft thuis een waterreservoir. Elektriciteitsdraden hangen gevaarlijk laag. Twintig procent van de dorpen heeft nog geen aansluiting. Soms grenst er een tuin aan de compound, maar meestal ligt de grond waar men rijst, yam, cassave, pinda's en mais verbouwt verder weg.

Onderwijs

Het oogt hier vredig, maar in deze afgelegen dorpen hebben mensen veel problemen: te weinig of juist te veel regen, waardoor gewassen niet groeien of verrotten, bronnen opdrogen en wegen kapotgaan. Sinds 2017 zijn zowel het basis- als het middelbaar onderwijs in Ghana gratis. Maar dat wil niet zeggen dat iedereen naar school gaat. Schooluniformen en leermiddelen zijn duur, de scholen liggen te ver weg en de kwaliteit van het onderwijs laat te wensen over. Een dorpspredikant vertelt: "We hebben hier de laatste tien jaar geen verbeteringen gezien. Onze kinderen hebben hier geen toekomst. We kunnen ze niet op school houden. Als leraren slecht of onaardig zijn, willen ze weg. Als we onze kinderen laten gaan, is dat niet omdat we onverantwoordelijk zijn, maar uit armoede. Met het geld dat ze verdienen, steunen

Sta op!

Tijdens de 40dagentijd-campagne 'Sta op!' vraagt Kerk in Actie onder andere aandacht voor het werk onder straatmeisjes in Accra en het preventiewerk in Noord-Ghana. Sta ook op en help jongeren in Ghana om hun dromen waar te maken.

» kerkinactie.nl/40dagentijd

» kerkinactie.nl/straatmeisjesghana

Bekijk ook de uitzendingen over Ghana van *Met hart en ziel* op 13 en 20 februari. In dit tv-programma ziet u elke donderdagmiddag om 16.10 op NPO2 verhalen van geloof, hoop en liefde uit de Protestantse Kerk.

» kro-ncrv.nl/methartenziel

40

DAGENTIJD

26 FEBRUARI - 11 APRIL 2020

ze hun families. Maar soms weten we niet waar ze zijn of keren ze met een baby terug en zijn ze veranderd. Als onze jongeren hier werk hebben, hoeven ze niet naar de stad te gaan."

Kinderrechten

In het arme noorden van Ghana wordt hard gewerkt om jongeren daar te houden. Kerk in Actie steunt kleine dorpskerken die jongeren een vaktraining bieden. Ontwikkelingswerker Frieda werkt voor de organisatie waar opvanghuis Lifeline ook bij hoort. Ze praat met dorpschoufden, kerkleiders, imams en invloedrijke jongeren. Ze zoekt vrijwilligers die de kinderrechten in hun dorp bewaken. En dat is nodig, want veel kinderen gaan te vroeg van school af, vertrekken naar de stad of worden verhandeld na rooskleurige beloften. Haar hulp kan voorkomen dat er steeds weer nieuwe kinderen in Accra op straat terechtkomen. 🐦

De dag waarop...

ik mijn eigen zaak opende

Joyce (21) uit Accra, Ghana: "Toen ik 13 jaar was, kwam ik met mijn ouders vanuit Noord-Ghana naar de hoofdstad Accra. Mijn vader is kruidendokter en mijn moeder verkoopt drinkwater langs de straat. Vanaf mijn 17e verkocht ik ook water, tussen de auto's. Toen ik Grace van opvangcentrum Lifeline ontmoette, kon ik tot kapster worden opgeleid. Ik spaarde net zolang tot ik deze zaak kon kopen voor 1500 cedi (250 euro).

De dag waarop ik mijn eigen kapperszaak opende, was ik superblij. Ik had mijn droom waargemaakt! Die eerste dag kwamen er acht klanten. Ze hoefden niet te betalen. Ik deed extra mijn best om er iets moois van te maken. De volgende dag kwamen er zes betalende klanten. Ik vraag 6 cedi (1 euro) voor haren wassen en 14 cedi voor haren vlechten. Gemiddeld verdien ik 50 cedi (8 euro) per dag, waarvan ik de helft kan sparen. Dat is belangrijk, want mijn zaak is nog niet waterdicht en ik heb nog geen elektriciteit.

Grace belt me vaak en bezoekt mij elk kwartaal. Sinds drie maanden leer ik een meisje gratis het kappersvak. Ik wil iets terugdoen omdat ik zelf deze kans heb gekregen." 🐦

Joyce in haar eigen kapperszaak.

HOE IN GHANA JE AFKOMST JE TOEKOMST BEPAALT

Van twee kanten

De toekomst, die ziet Annobea (20) met vertrouwen tegemoet. Ze wil graag een goede baan en veel geld verdienen.

“Ik studeer filosofie en klassieke geschiedenis in Accra: een brede studie met veel kans op een goede baan.

Ik wil iets in het internationale bedrijfsleven doen en veel geld verdienen, zodat ik niet afhankelijk hoef te zijn van een man. De vader van een vriend werkte in China. Hij kwam met een vrouw en een baby terug uit dat land en liet zijn oorspronkelijke gezin arm achter. Dat zal mij niet overkomen!

Met doorzettingsvermogen en hard werken kan ik mijn droom vast bereiken. Mijn oudere broers zijn mijn grote voorbeeld. Mijn familie zal me altijd steunen. Ik woon bij mijn twee broers en ik

krijg elke maand geld van mijn ouders. Misschien zoek ik nog een bijbaan, maar dat is eigenlijk niet nodig. Na mijn diploma moet ik een jaar sociale dienstplicht doen. Daarna ga ik een baan zoeken. Ook daarbij zal mijn familie me helpen: zij hebben veel contacten.

Ik blijf graag in Ghana vanwege mijn familie. Ghana heeft ook prachtige stranden, indrukwekkende forten, olifanten, leeuwen en een rijke Ashanti-cultuur. Ik ken genoeg mensen die hier goed verdienen met de verkoop van voedsel of geïmporteerde goederen, of met werk voor waterbedrijven. Maar de corruptie zou ik willen veranderen. Daar hoor ik veel mensen over klagen.”

*‘Mijn familie zal me zeker helpen:
ze hebben veel contacten’*

Tekst: Florette Koning | Foto: Steve Morris

Juist nu Elisha (24) de hulp van zijn familie goed kan gebruiken, staat hij er alleen voor. Gelukkig helpt de kerk hem.

“Vorig jaar zijn onze ouders kort na elkaar onverwacht gestorven. Ik sta er nu alleen voor met mijn zussen. We hebben geen familie die ons steunt, alleen God en de predikant van onze kerk. Mijn vaders familie hangt de traditionele religie aan en mijn moeders familie is moslim. Mijn ouders zijn christen geworden, terwijl de rest van de familie dat niet wilde. Mijn vader hielp zijn familie altijd, maar zij helpen ons nu niet omdat ze bang zijn voor boze geesten. Waarom zouden onze ouders anders zo kort na elkaar zijn overleden? Ik zakte voor mijn middelbare school en kon niet herkansen.

Mijn kansen waren verkeken: ik kon alleen nog voedsel verbouwen. Gelukkig kan ik via de kerk een vak leren: eerst drie weken theorie en dan twee jaar stage lopen bij een van de beste kleermakers van een stad hier in de buurt. Ik wil graag mooie maatpakken en bruidskleding leren naaien. Ik ga er elke dag heen op de brommer, maar ik zorg eerst voor onze varkens. Die kan ik in het droge seizoen verkopen zodat we geen honger hoeven te hebben. Het is mijn droom om een naaiatelier in mijn dorp te beginnen waar ik zelf mensen kan opleiden.”

» kerkinactie.nl/elisha

*‘Mijn familie durft ons niet te helpen:
ze zijn bang voor boze geesten’*

Elisha woont in een dorp in Noord-Ghana, samen met zijn twee zussen van 19 en 26 jaar.

Tekst: Florette Koning | Foto: Richard Dassah

James Nagumsi (55)

is predikant in Foshegu, een dorp in Noord-Ghana. "In ons dorp vieren we religieuze feesten altijd samen. Als je samen feestviert, weet je niet wie christen of moslim is. Met Pasen logeren christenen uit diverse buurdorpen drie dagen bij elkaar, elk jaar in een ander dorp. We slapen meestal buiten op het erf, bij christenen, bij moslims, en zelfs bij het dorpshoofd. We delen ons eten en gaan van huis tot huis om te drinken. We dansen en zingen en praten over onderwerpen zoals gezondheid, onderwijs, landbouw en omgaan met conflicten. Ondanks alle verschillen zien we elkaar als één. Dat vind ik het mooiste. Wij noemen dat 'nanbangyini': één mond."

'Ondanks verschillen: één mond!'

James Nagumsi, Ghana

In een Ghanese kerkdienst
wordt veel gezongen en gedanst.

Dit is mijn kerk

Geloof, hoop en liefde in de Ghanese kerk

Veel van de 23 duizend Ghanese in Nederland zijn christen. In de Amsterdamse Bijlmer zitten diverse Ghanese kerken. Doris Vidda (61) is een trouwe bezoeker van één ervan. Hoe ervaart zij geloof, hoop en liefde in haar gemeente?

Geloof

"Geloven is voor mij: vertrouwen dat God bestaat, ondanks het feit dat ik Hem niet kan zien. Maar ik geloof dat Hij overal is en voor mij zorgt, ook als er dingen gebeuren die moeilijk zijn. Als je dat gelooft, ervaar je dat ook. Toen mijn man plotseling overleed, was ik erg in de war. Ik heb God niet gevraagd waarom dit mij moest overkomen, maar wel of Hij mij wilde helpen. En dat heeft Hij gedaan!"

Hoop

"Hoop maakt me sterk in mijn geloof. Ik weet dat ik niet hoeft te twijfelen aan

wat Hij belooft. Ik klamp me daaraan vast op moeilijke momenten. Ik heb al vaak ervaren dat er dan een last van me afvalt. In onze gemeente bemoedigen we elkaar hierin. Kijk naar je leven, zeggen we dan, elke avond voordat je gaat slapen: God heeft wéér een dag voor je gezorgd."

Liefde

"Liefde is het allerbelangrijkste. Waar geen liefde is, is God niet. Ruzie, roddelen, jaloezie: allemaal dingen die niet van God zijn. Natuurlijk, iedereen is verschillend en je kunt niet met iedereen vrienden zijn. Maar ieder mens is waardevol en heeft iets moois. Wij stimuleren elkaar om dat in de ander te ontdekken. Alleen zo willen we bij elkaar komen. Als er geen liefde is, zijn we geen kerk, maar enkel een groepje mensen dat samenkomt." ♥

Tekst en foto koor: Mathilde Schouwstra

beter uit
Bestel hem nu:
de reisgids vol
reisinspiratie
voor 2020

Bestel op: beter-uit.nl/reisgids

DRIETOUR
REIZEN DIE INSPIREREN

Verhalen komen tot leven...

Al meer dan 35 jaar organiseert DrieTour vanuit haar christelijke identiteit kwalitatieve reizen met inhoud; reizen die verdiepen, verrijken en inspireren. Reizen waar Verhalen tot leven komen. Centraal staan religie, historie, cultuur en lokale ontmoeting. Tevens is er aandacht en ruimte voor uw eigen verhaal.

Bestel nu de reisgids boordevol reisinspiratie op onze website:

drietour.nl/reisgids

Papoea

Jayapura

Marijke Werimon-Bakker

Vrouwen in de hoofdrol

Sterke, ondernemende vrouwen. Ze zijn er overal op het Indonesische eiland Papoea, zelfs op de meest afgelegen plekken. Zelfbewust dragen ze bij aan de ontwikkeling van hun dorp. Dankzij een opleiding van de kerk.

Afgelopen najaar braken er hevige onlusten uit op Papoea, de meest oostelijke provincie van Indonesië. Over de aanleiding van deze onlusten is discussie, maar er wordt gezegd dat de belediging van Papoease studenten op Java de oorzaak was. Marijke Werimon-Bakker kijkt er veelbetekenend bij: "Dit is precies waar P3W zich hard voor maakt. Wij bemoeien ons niet met politiek, maar we zorgen er wel voor dat vrouwen zelfbewuster worden."

'In de auto vroeg ze: "Wanneer gaan we de lucht in?"'

Te laat thuis

De inmiddels 75-jarige Marijke werd in 1971 door Kerk in Actie naar Papoea uitgezonden. Ze ging aan de slag bij P3W, een opleidingscentrum waar vrouwen worden toegerust om hun plek in maatschappij en kerk in te nemen. P3W werd in 1962 door de lokale kerk opgericht. In zijn openingstoespraak zei de toenmalige synodevoorzitter: "Wee het volk dat alleen mannen onderwijs biedt en vrouwen thuishoudt." Dat dit een vooruitstrevende uitspraak was, blijkt wel uit het feit dat het voor meisjes op Papoea nog steeds geen vanzelfsprekendheid is om goed onderwijs te volgen of volwaardig mee te draaien in de samenleving en de kerk. Op Papoea hebben mannen het voor het zeggen. "Zij zitten op alle belangrijke functies", ziet Marijke. "De plek van vrouwen is binnenshuis, vinden zij. Nog te vaak hoor ik van vrouwen dat ze op hun kop krijgen als ze te laat thuiskomen."

Marijke woont nog steeds op Papoea. Haar rol bij P3W is kleiner geworden, maar ze bezoekt het centrum nog zeker drie keer per week, wordt nog vaak om advies gevraagd en is nog steeds betrokken bij de vrouwen die er een opleiding volgen. Ze zit vol verhalen over vrouwen die vanuit de binnenlanden van Papoea, met nauwelijks onderwijs, bij P3W komen en uiteindelijk van grote betekenis zijn voor hun kerk en dorp. Sommigen komen zelfs op de universiteit terecht. "Ik heb het altijd bijzonder gevonden om te zien hoe makkelijk ze zich aanpassen. Sommigen droegen een rokje van gras. Anderen hadden nog nooit een auto gezien. Toen mijn man een keer een meisje uit de bergen ophaalde met zijn auto, vroeg ze: 'Wanneer gaan we de lucht in?' Er kwam daar alleen af en toe een vliegtuigje."

Verandering

Een opleiding bij P3W levert geen diploma op, maar wel een brede basisvorming. Het 'aanbod' van het centrum is veelzijdig. Vrouwen kunnen er terecht voor een cursus diaconaal werk en voor lessen over voeding, hygiëne, en ziekten zoals aids. Ze leren ook hoe ze in hun kerk vrouwenwerk of een zondagsschool kunnen opzetten. De meeste vrouwen die bij P3W komen, hebben via hun kerk van het centrum gehoord. Vaak komen ze van ver. Wie niet (voldoende) kan lezen of schrijven, krijgt eerst een alfabetiseringscursus.

Veel vrouwen keren na hun opleiding terug naar hun dorp en krijgen daar een belangrijke rol. "Gezondheidszorg en onderwijs zijn in veel dorpen slecht geregeld", legt Marijke uit. "De vrouwen die bij P3W zijn geweest, brengen hier verandering in. Zij richten vrouwenverenigingen op, leren mensen lezen en schrijven en spelen een rol bij het voorkomen van bijvoorbeeld aids en huiselijk geweld. "En pikken de mannen dit? Marijke, met een knipoog: "Meestal wel. En zo niet, dan hebben vrouwen bij ons geleerd hoe ze daarop moeten reageren." 🦋

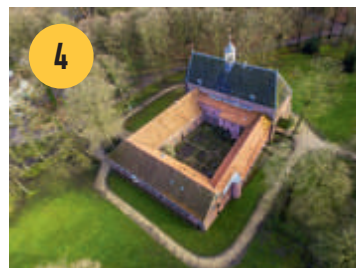
Delta voor Indonesië

Onder de naam 'Delta voor Indonesië' steunen ruim vijftig gemeenten uit Zeeland en Zuid-Holland-Zuid drie projecten in Indonesië, waaronder P3W.

» kerkinactie.nl/regioinactie

Religieuze musea

1 Museum Krona

Museum Krona in Uden is gevestigd in een eeuwenoud kloostercomplex dat nog steeds (deels) bewoond wordt door de Zusters Birgittinessen. De collectie van het museum bestaat uit heiligenbeelden uit de vijftiende eeuw, kopergravures, bidprentjes, iconen en hedendaagse religieuze kunst. Ook de bijzondere kruidentuin is een bezoekje waard.
» museumkrona.nl

2 Corrie Ten Boomhuis

"Er is geen put zo diep, of Gods liefde gaat nog dieper", was de overtuiging van Corrie ten Boom. Ze overleefde als enige van haar familie het concentratiekamp Ravensbrück. In Haarlem is het huis van de familie te bezichtigen, dat tijdens de Tweede Wereldoorlog een schuilplaats bood aan tientallen onderduikers.
» corrietenboom.com

3 Luther Museum

In Amsterdam opende afgelopen zomer het Luther Museum, in het voormalige Oude Mannen- en Vrouwenhuis van de lutherse diaconie. In dit prachtige pand wordt u meegenomen door de geschiedenis van de lutherse kerkgemeenschap in Amsterdam en in Nederland.
» luthermuseum.nl

4 Klooster Ter Apel

Van de 34 kloostercomplexen die Groningen ooit telde, is er slechts één grotendeels intact overgebleven: Ter Apel. In het klooster vindt u tegenwoordig vaste en wisselende exposities over kerkgeschiedenis en religieuze kunst. Daarnaast kunt u genieten van de prachtige bosrijke omgeving.
» kloosterterapel.nl

5 Statenbijbelmuseum

Het Statenbijbelmuseum in Leerdam heeft een uitgebreide collectie eeuwenoude bijbels met kleurrijke illustraties, historische landkaarten en gouden versieringen. Een bijzonder exemplaar is de Liesveltbijbel uit 1538, een van de eerste complete Nederlandse bijbels in drukwerk. Het museum heeft ook een atelier dat statenbijbels restaureert.
» statenbijbelmuseum.nl

6 Ikonenmuseum

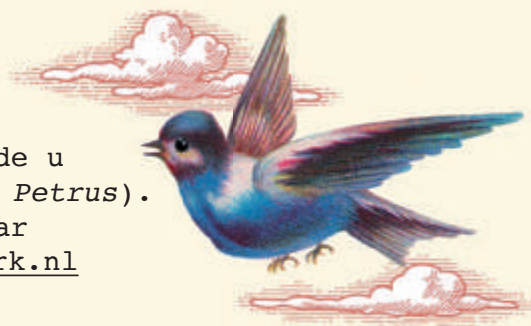
Wie geïnteresseerd is in iconen, moet in Kampen zijn. In het Ikonenmuseum vindt u exemplaren uit de hele wereld: van fijngeschilderde iconen uit Rusland tot kleurrijke drieluiken uit Ethiopië. De huidige expositie 'De Bijbel in reisformaat' toont iconen die belangrijke verhalen uit het Oude en Nieuwe Testament verbeelden.
» ikonemuseumkampen.nl

7 Museum Sjoel Elburg

Museum Sjoel Elburg vertelt het verhaal van het (on)gewone dagelijks leven van joodse families die vanaf 1700 in Elburg woonden. Het museum biedt een historisch perspectief op een actueel thema: integratie en verdraagzaamheid. Hoe leefden de joodse en niet-joodse Elburgers naast elkaar?
» sjoelburg.nl

#KERK

Dit schreef of vertelde u over de kerk (en over *Petrus*). Ook reageren? Mail naar petrus@protestantsekerk.nl

Wanneer je in de kerk 'volkoren' zingt in plaats van 'volkeren', dan is het zeker tijd voor #koffie. Of voor een nieuwe bril ...

- Alex Steegstra op Twitter

In de geschiedenis van het christelijk geloof is het wel grappig dat de Protestantse Kerk een blad genaamd *Petrus* heeft ;-)

- John Jacobs op Twitter via e-mail

Wat een mooi magazine is #Petrus, van de @PKNnl. Lees ik ineens in het kerstverhaal van @domineevisser uit 1976 wat hij meemaakte in zijn eerste gemeente @DorpDeil

- Gerard Tamson op Twitter

Je als christen bewegen in een razendsnel veranderende wereld, bepaald een opgave. Als rechtgeaard katholiek met Roomse roots, en uitgesproken oecumenisch, kijk ik uit naar het voor mij nieuwe kwartaalblad *Petrus*.

- Kees van Leeuwen via e-mail

Zwemmen lijkt op naar de kerk gaan: nooit zin om te gaan, altijd blij dat ik ben geweest. Soli Deo Gloria!

- Bas van der Ven op Twitter

Prachtig interview geworden met Jos Wienen in magazine *Petrus*.

- Els van den Bosch op Twitter

“Er is in het evangelie een kracht die doorgaat. Die maakt dat het verhaal van God en mensen steeds opnieuw wordt doorgegeven. God gaat door, ook waar wij haperen of afhaken.”

- Dr. Ronelle Sonenberg in woord&weg over geloofsoverdracht aan kinderen en jongeren

Protestantse
Kerk

Colofon

Petrus is een kwartaalblad van de Protestantse Kerk in Nederland. In het magazine leest u persoonlijke en inspirerende verhalen over geloof, hoop en liefde, over hoe samen kerk-zijn troost, steun en zin geeft.

Redactie

Marusja Aangeenbrug (hoofdredacteur), Bas Popkema (eindredacteur), Janet van Dijk, Jedidja Harthoorn, Jelske de Kuiper, Xander de Rooij, Mathilde Schouwstra

Aan dit nummer werkten verder mee:

Heiko Bertram, Sjaak Boot, Werry Crone, Richard Dassah, Nienke van Denderen, Dirk-Jan Gjeltema, Gerritjan Huinink, Jaco Klamer, Florette Koning, Steve Morris, Roel Ottow, Leon Rasser, Esther van Schie, Auke Schouwstra, Jaap Schuurman, Niek Stam, Roelien Smit, Tineke van der Stok, Marian Timmermans, Sjaak Verboom, Leonard Walpot, Jan Verhage, Paul Visser, Rob Visser

🌐 petrusmagazine.nl
f @PetrusProtestantseKerk
☎ (030) 880 18 80
✉ petrus@protestantsekerk.nl voor inhoudelijke opmerkingen,
abonnement@petrusmagazine.nl voor een gratis abonnement of adreswijzigingen.

Aanmelden voor de wekelijkse nieuwsbrief: petrus.protestantsekerk.nl/nieuwsbrief. Het magazine verschijnt in 2020 in februari, april, augustus en november.

Giften voor het magazine *Petrus* zijn van harte welkom op het rekeningnummer van de Protestantse Kerk, NL10 ABNA 0444444777 o.v.v. 'Gift Petrus'.

Vormgeving

Redmatters 🐼 redmatters.com

Advertenties

Theo Wijbenga, theo.wijbenga@ndcmediagroep.nl
☎ (058) 298 76 16, 06 138 62 881

Druk

Habo DaCosta, Vianen

Leesbeperking

Voor mensen met een leesbeperking is *Petrus* ook gratis verkrijgbaar in braille, grootletter, digitale en gesproken vorm. Informeer bij de CBB: tel. 0341 - 56 54 77, e-mail klantenservice@cbb.nl.

ISSN: 2589-5524

**'Ik krijg het van boven,
maar ik zeg altijd: ik moet
het wel goed houden'**

Koosje Heijkoop is 103 jaar oud.

Ze heeft nooit van stilzitten gehouden.

In de Tweede Wereldoorlog hielp ze mee in
het verzet. Nu schenkt ze koffie in de kerk
en danst ze af en toe. Op pagina 40 vertelt
ze wat de vijf sola's voor haar betekenen.